24-мĕш çул тухать. Хакĕ 10 пус.

1941
МАРТ
29
ШАМАТКУН
74 (5789) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

КОММУНИСТĂН ХĂЙĔНЧЕН НУМАЙ ЫЙТМАЛЛА, ХĂЙĔН ПРИМЕРЛĂ ПУЛМАЛЛА

Пирĕн Ленин—Сталин партийĕ—рабочи класăн малта пыракан отрячĕ. Коммунизм строительствинчи йывăрлăхсене çĕнтерсе, большевиксен партийĕ совет халăхне çĕнтерӳ хыççăн çĕнтерӳ патне илсе пырать. Вăл ертсе пынипе пирĕн тăван çĕршыв индустриллĕ хăватлă çĕршыв пулса тăчĕ, коммунизм обществи патне шанчăклă утăмсемпе малалла пырать.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ социализм строительствин малашнехи пысăк программине палăртса хăварчĕ. Парти çак программăна ăнăçлăн тултарассишĕн, çĕршывăн хуçалăхпа оборона хăватне малалла тĕреклетессишĕн кĕрешме ĕççыннисене мобилизацилет. Ленин—Сталин партийĕ чĕннипе, вăл ертсе пынипе, пирĕн социализмла çĕршыври рабочисем, инженерно-технически работниксем тата мĕнпур ĕççыннисем çĕршыв умĕнче тăракан задачăсене пурнăçа кĕртессишĕн пĕтĕм вăй-хала хурса кĕрешме тытăнчĕç.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсем кăларса тăратнă задачăсене пурнăçа кĕртес ĕçре парторганизацисен ролĕ пысăк пулмалла. Парторганизацисен, коммунистсен яланах массăсен çулпуçĕ пулмалла, партипе государство интересĕсемшĕн кĕрешес ĕçре партире тăманнисемшĕн примерлă пулса тămалла. Предприятисенче, транспортра, машинно-тракторнăй станцисемпе колхозсенче ĕç дисциплинине çирĕплетес, ĕç тухăçлăхне ӳстерес, продукци пахалăхне лайăхлатас, унăн хакне йӳнетес, халăх пурлăхне, укçи-тенкине тирпейлĕ тыткалас, культурлăхшăн кĕрешес ĕçре коммунистсен малта пымалла, стахановецсем пулмалла. Вĕсен производствăра çĕнĕ ĕçе пуçаракансем, социализмлă ăмăртупа стахановла движенин организаторĕсем пулса, хăйсен авангардлă рольне куллен ӳстерсе пырас пулать.

Канашри вагонсем юсакан заводăн вагонсем тăвакан цехĕ икĕ çул хушши плана тултарса курман. Вăл яланах заводри чи начар ĕçлекен цехсен шутĕнче пулнă. Цех начальникĕ Трухин тата цехри парторг Демкин юлташсем XVIII партконференци ячĕпе пынă ăмăртăва хутшăнса хăйсен цехне мала кăларма пулнă. Трухин тата Демкин коммунистсем хăйсем панă сăмаха пурнăçа кĕртнĕ, вĕсем пĕтĕм коллектива производство программине тултарма, стахановла движенине сарса пыма мобилизацилеме пултарчĕç. Вагонсем тăвакан цех январь тата февраль уйăхĕсенчи плана ăнăçлăн тултарнă, март уйăхĕн малтанхи кунĕсенче палăрнă çитменлĕхсене çийĕнчех пĕтернĕ. Цехра Антонов, Фадейчев, Храмов, Быков, Голубев, Мокеев, Степанов пек паллă стахановецсем вуншар шутланаççĕ, партгруппăри коммунистсенчен плана тултарайманнисем пĕр çын та çук, вĕсем беспартийнăй рабочисемшĕн пример пулса тăраççĕ.

Пирĕн çĕршыври паллă машинист Лунин тунă чаплă çĕнтерӳсем çинчен хыпар сарăлсан, Канаш узелĕнчи машинист-коммунист Назаров юлташ чи малтан йывăр составлă поездсем илсе çӳреме тытăнать, хăйĕн опычĕ çинчен ытти машинистсене каласа парать, Лунинла ĕçлеме вĕрентет.

Кузнечнăй цехри партгруппа та коммунистсен авангардлă рольне ӳстерес тĕлĕшпе нумай ĕçлет. Коммунист И. Яковлев юлташ халиччен нихăçан та 10 рессортан ытла пуçтарайман. Юлашки вăхăтра вăл техникăна вĕренсе алла илес тĕлĕшпе вăйлăн ĕçлет, çанка май ĕç тухăçлăхне нумай ӳстерчĕ, 15 рессор пуçтарса плана 250 процент тултарать. Цехри паллă стахановецсен шутĕнче коммунист Яковлев юлташ пеккисем сахал мар. Вĕсем производство новаторĕсем пулса тăрса цехри ытти рабочисене хавхалантарса пыраççĕ, стахановла ĕçлеме вĕрентеççĕ.

Çĕмĕрлери древкомбинатри нумай коммунистсем стахановла ĕçлесе беспартийнăй рабочисемшĕн пример пулса тăраççĕ. Вĕсем производство ĕçне çĕнетме, чĕртаварпа, топливăпа тирпейлĕ усă курма рационализаторла сĕнӳсем параççĕ. В. Филиппов, А. Миронов, Бирюков коммунистсен рационализаторла сĕнĕвĕсем 1940 çулта завода 70.000 тенке яхăн укça перекетлеме май панă. Çак юлташсем ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ хыççăн оборудованисемпе, чĕртаварсемпе усă курассине лайăхлатас, технологи дисциплинине çирĕплетес тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлеме тытăннă. Ку вăл парти членĕсемпе кандидачĕсен политикăллă тата техникăллă пĕлĕвĕ ӳснине, вĕсем ĕçри çитменлĕхсене тӳсми пулма вĕреннине кăтартать.

Анчах та производствăри хăйсен авангардлă рольне ӳстермен, стахановла ĕçлемен коммунистсем те тĕл пулаççĕ. Çапла, сăмахран, Буинскри сланец рудникĕнчи коммунистсенчен çурри ытла нормăсене тултараймаççĕ. Паллах ĕнтĕ, кунта коммунистсен организаторла ролĕ çинчен каламалли те çук. Анчах та пуçламĕш парторганизаци коммунистсене производствăра стахановла ĕçлекен тăвас тĕлĕшпе куллен ĕçлесе пымасть, кунта производствăра начар ĕçлекен коммунистсем çине либералла пăхас йăла халĕ те пур-ха.

Улатăрти 7-мĕш номерлĕ хăма çуракан заводра 4 коммунист нормăна тултарса ĕçлемеççĕ, мĕншĕн тесен вĕсем хăйсен техникăллă пĕлӳне ӳстерме тăрăшмаççĕ. Çакна пула вĕсен авторитет сахал, хăшпĕр чухне беспартийнăй рабочисем çав коммунистсем начар ĕçлени çине тĕллесе кăтартаççĕ.

ВКП(б) XVIII конференцийĕ парти организацисене 1941 çулти плана кашни предприяти, кашни цех, кашни смена, кашни бригада тăрăх, пур показательсем енĕпе те тултармалла тума хушса хăварчĕ. «Пирĕн промышленноçра тата транспортра кая юлакан предприяти пулмалла мар», тенĕ XVIII партконференци йышăннă резолюцире. Çак задачăна пурнăçлас ĕçре коммунистсен ролĕ пысăк. Коммунистсен предприяти ĕçĕн çирĕп графикне тăвас, плана кашни кун хисеп тата пахалăх енĕпе тултарса пырас ĕçре пĕтĕм коллектившăн примерлă пулмалла. Кашни коммунистăн плана тултармалла кăна мар, ытлашшипех тултармалла, унăн кашни цехри, сменăри, бригадăри мĕнпур рабочисене пысăк тухăçлăхпа ĕçлекен тăвассишĕн тăрăшмалла.

«Большевик вăл çитменлĕхсене хирĕç çирĕп кĕрешнипе, хăйĕнчен нумай ыйтнипе, хăйĕн пĕтĕм ĕçĕнче тирпейлĕ пулнипе палăрса тămалла. Çакăн пек вĕрентет пире Сталин юлташ.

Большевикшăн государство интересĕсем, хăйĕн тăван çĕршывĕн интересĕсем пуринчен те çӳлте пулмалла. Партипе правительство решенийĕсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе большевик дисциплинăллă пулмалла» (Маленков). Çапла ĕнтĕ, коммунистсен хăйсенчен нумай ыйтмалла, дисциплинăллă пулса рабочисене стахановла ĕçлеме хавхалантарса пымалла.

Промышленность пĕтĕм халăх хуçалăхĕнче ертсе пыракан вырăн йышăнса тăрать, çĕршывăн оборонăллă вăй-хăвачĕн никĕсĕ пулса тăрать. Промышленноçăн мĕнпур отраçлисем умĕнче ответлăран та ответлă задачăсем тăраççĕ, — вĕсен йĕркеллĕ, тухăçлă ĕçлемелле. Промышленноçа çакăн пек лайăх ĕçлекен тăвасси парторганизацисем тата кашни коммунист хăйĕн ĕçне лайăх туса пынинчен килет. Стахановла движенине пур майсемпе те аталантармалла, стахановецсен пуçарулăхне вара ĕç тухăçлăхне ӳстерес, производствăн чи кирлĕ ыйтăвĕсене татса парас, кая юлса пыракан участоксене мала кăларас çулпа сарса пымалла. Производство новаторĕсен малти ретĕнче тăрса, коммунистсен партире тămаннисене большевикла пример кăтартмалла.

ССС Р Наукăсен Академийĕн пĕрлехи пухăвĕ

Мартăн 27-мĕшĕнче СССР Наукăсен Академийĕн пĕрлехи пухăвĕ уçăлнă. Пуху 1940 çулти наукăпа тĕпчев ĕçĕсен итогĕсене сӳтсе-явать. Лару залĕнче—çĕршывăн мĕнпур кĕтессисенчен пухăннă пысăк ученăйсем.

Пухăва Наукăсен Академийĕн президенчĕ—академик В. Л. Комаров уçнă. Хăйĕн отчетлă докладĕнче академик Комаров юлашки çулсенче совет наукипе унăн кадрĕсем вăйлăн ӳсни çинчен калакан интереслĕ цифрăсем илсе кăтартнă. Кăçалхи çул пуçламĕшĕнче СССР Наукăсен Академийĕн составĕнче Академин действительнăй членĕсем 120 çын, хисеплĕ членсем 5 çын тата член-корреспонденчĕсем 182 çын шутланаççĕ. Малта пыракан вуншар ученăйсене Совет Союзĕн орденĕсемпе наградăланă, нумайĕшĕ Сталинла премисем илме тивĕçлĕ пулнă.

Академи — совет наукин штабĕ. Вăл наукăпа техника работникĕсене 5 пин çынна яхăн пĕрлештерсе тăрать. Академин академикĕсем, член-корреспонденчĕсем, научнăй сотрудникĕсем пысăк центрсенче кăна мар, Совет Союзĕн чи инçетри кĕтессисенче те ĕçлеççĕ. Наукăсен Академийĕн филиалĕсемпе базисенче научнăй работниксем 1.200 çынна яхăн. 1940 çулта научнăй произведенисем 2.000 произведение яхăн пичетленсе тухнă.

Академи ученăйсен çĕнĕ кадрĕсене хатĕрлет. Унăн институчĕсемпе лабораторийĕсенче пин аспирант ытла вĕренет. Академи президиумĕ çумĕнче наукăллă пропаганда енĕпе ĕçлекен совет организациленĕ, унăн составне пысăк ученăйсем кĕнĕ. Çак совет 2.200 ытла лекцисемпе докладсем тунă.

Партипе правительство наукăшăн тăрăшни Академи бюджетĕнче уççăн палăрса тăрать. Бюджет çулсеренех ӳссе пырать. 1929 çулта вăл 4,2 миллион тенкĕ пулнă, 1936 çулта—97,5 миллион тенкĕ, 1940 çулта—175 миллион тенкĕ ытла.

Львов облаçĕнчи рабселькорсен канашлăвĕ

Львов хулинче рабселькорсен облаçри канашлăвĕ пулса иртнĕ. Канашлура 400 делегат ытла пулнă, парти Обкомĕн секретарĕ Грищук юлташ ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă решенисем çинчен, хаçатсен тата рабселькорсен задачисем çинчен доклад тунă.

Облаçра стена хаçачĕсем 2 пин хаçат ытла тухаççĕ, облаçри, районри хаçатсене тата стена хаçачĕсене 6 пин рабселькор çырса тăраççĕ

ФЗО шкулĕсене вĕренме илес тĕлĕшпе пыракан призыв

Призыва ăнăçлăн вĕçлер

Чăваш АССР Совнаркомĕ йышăннă постановлени тăрăх, пирĕн республикăра вăрман промышленноçĕ валли квалификациллĕ рабочисем вĕрентсе хатĕрлеме çичĕ ФЗО шкулĕ уçнă. Мартăн 20-мĕшĕнчен пуçласа çак шкулсене вĕренме илме тытăннă. Çĕнĕрен ФЗО шкулĕсем уçăлни çинчен илтсенех колхоз çамрăкĕсем призыв комиссийĕсене заявлени пама тытăнчĕç. Республикипе мартăн 26-мĕш тĕлне хăйсен ирĕкĕпе ФЗО шкулне вĕренме илме ыйтса 460 çын заявлени панă. Вĕсем пурте вăрман промышленноçĕнче квалификациллĕ рабочисем пулса ĕçлеме ĕмĕтленеççĕ.

Çамрăксен кĕтнĕ ĕмĕчĕ çитрĕ. ФЗО шкулĕсене пурĕ 1000 çын вĕренме илмелле. Районри призыв комиссийĕсем хăйсен ĕçне пурнăçлама тытăнчĕç. Куславкка, Кувакино, Сĕнтĕрвăрри, Калинински, Первомайски т. ыт. районсем ФЗО шкулĕсене вĕренме илсе çитерне те ĕнтĕ.

Çак районсем призыв ĕçне ăнăçлăн вĕçлерĕç пулин те, хăшпĕр районсенче ку ĕçе тивĕçлипе хакламанни палăрать. Сĕнтĕр районĕнче призыв комиссийĕ ултă кун кая юлса, мартăн 26-мĕшĕнче кăна, ĕçлеме тытăннă. Шăмăршă тата Етĕрне районĕсем паянхи кунччен те ФЗО шкулĕсене вĕренме илме пуçламан.

ФЗО шкулне илме ыйтса панă заявленисем районри призыв комиссисене кашни кунах пыраççĕ. Çавăнпа заявленисене вăхăтра пăхса тухни кирлĕ. Хăшпĕр районсенче заявленисене нумай вăхăт хушши пăхса тухмасăр усраççĕ. Ку тĕлĕшпе Шупашкар, Сĕнтĕр, Шăмăршă тата Етĕрне районĕсем япăх ĕçленине кăтартмалла.

Инструкци тăрăх, районри призыв комисси председателĕ пулса район Совечĕн исполком председателĕн ĕçлемелле. Çак йĕркене пăсни те пулнă. Çĕрпӳ райсовет исполкомĕн председателĕ Петров юлташ призыв комисси ĕçĕсене тума хăйĕн заместительне Орешкин юлташа хушса хăварнă. Ситменнине Орешкин юлташа мĕнле ĕçлемелли çинчен ăнлантарман. Çакăн пирки унта ФЗО шкулĕсене вĕренме илсе çитермен. Малтанхи кунсенче вĕренме илнисене путевкăсем парса яман пулнă.

ВЛКСМ Çĕрпӳ райкомĕн секретарĕ Сафронов юлташ призыв комисси членĕ шутланать. Вăл паянхи куна унта пырса та курман. Кунта массăллă ăнлантару ĕçне çителĕксĕр туса ирттернĕ. Çакăн пирки ФЗО шкулĕсене илсе çитереймен.

Чкаловски районра ФЗО шкулĕсене вĕренме илесси уйрămах çителĕксĕр пырать. Унта шкулсене вĕренме çынсем уйăрмалли плана ялсовечĕсене мартăн 20-мĕшĕнче кăна çитернĕ, призыв комисси ĕçлеме тытăнман.

Занятисем пуçланиччен шкул, столовăй, общежити çурчĕсем пĕтĕмпех хатĕр пулмалла. Районри организацисем шкул валли уйăрнă çуртсене хатĕрлес тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Йĕпреç тата Вăрнар районĕсенче шкул валли уйăрнă çуртсенче рабочисем пурăнаççĕ. Çакăн пирки ремонт ĕçне халĕ те тытăнман.

Çĕмĕрле, Хĕрлĕ Чутай тата Вăрнар районĕсенче столовăй валли пĕчĕк çуртсем уйăрнă. Çуртйĕрсене ремонт тăвас тата оборудовани хатĕрлес тĕлĕшпе Чăваш АССР Вăрман промышленность Халăх Комиссариачĕн ĕçлемелле. Вăл çителĕксĕр ĕçленипе шкул çурчĕсене хатĕрлесси япăх пырать.

ФЗО шкулĕсенче вĕренекенсем валли тумтирсем хатĕрлес ĕçе Швейпромсоюз çине хунă. Унти руководительсем тумтирсем çĕлеме панă заказа начар пурнăçласа пыраççĕ.

П. ПАВЛОВ.

Комсомолăн хисеплĕ ĕçĕ

Вăрман промышленноçĕнчи ФЗО шкулĕсене вĕренме илес тĕлĕшпе призыв (мобилизаци) пуçланни паянхипе 9-мĕш кун ĕнтĕ. Колхоз çамрăкĕсем призыв комиссийĕсене пысăк хаваспа пыраççĕ, вĕсем хăйсене ФЗО шкулĕсене вĕренме илнĕшĕн хĕпĕртесе савăнаççĕ.

Призыв комисси председателĕсенчен путевка илнĕ кун вĕсемшĕн паллă кун пулса тăрать. Мĕншĕн тесен, вăл путевка тăван çĕршыв ăна призыв йĕркипе чĕнсе илнине (мобилизациленине) кăтартса паракан документ пулса тăрать, колхоз çамрăкĕ çав путевкăпа вĕренсе государство шанса панă ĕçе каять.

Шăхасан, Ишлей тата ытти районсенче призыв вĕçленчĕ. Ку районсенче ФЗО шкулĕсене каяс текенсен йышĕ пысăк пулнă. Вĕсенчен чи пултаруллă çамрăксене призыв комиссийĕсем ФЗО шкулĕсене ямалла тунă.

Анчах хăшпĕр районсенче призыв çителĕксĕр пырать. Уйрămах ку ĕçе комсомол организацийĕсем начар хутшăнаççĕ. Сăмахран, Шупашкар районĕнче 7 кун хушшинче те ФЗО шкулĕсене 15 çын çеç илнĕ. Заявлени паракансен йышĕ те сахал. Апла пулсан та комсомол организацийĕсем çамрăксем хушшинче массăллă-ăнлантарулла ĕçе начар туса пыраççĕ.

Çĕнĕрен ФЗО шкулĕсем уçăлакан районсенчи комсомол организацийĕсем умĕнче пысăк та ответлă задачăсем тăраççĕ. Вĕсен ФЗО шкулĕсене вĕренме пыракан çамрăксене лайăх кĕтсе илме хатĕрленмелле. Шкул çурчĕсене, общежитисене, культурăпа массăллă ĕçсем ирттерме, кирлĕ япаласене, столовăйсем, мунчасем тата ыттисене хатĕрлес ĕçре пулăшса пымалла. Общежитисене шефа илсе вĕсенче халех тасалăхпа культурăллă йĕрке туса хумалла.

Апрелĕн 15-мĕшĕнче ФЗО шкулĕсенче занятисем пуçланмалла. Занятисем пуçлама хатĕрленес тĕлĕшпе пирĕн республикăри ФЗО шкулĕсенче тумалли ĕçсем нумай-ха. Призыва лайăх ирттерсе ФЗО шкулĕсенчи занятисене вăхăтра пуçлас тĕлĕшпе комсомол организацисен тимлĕнрех ĕçлемелле. Ĕçри çитменлĕхсене хăвăрт пĕтермелле.

Занятисене лайăх хатĕрленсе кĕтсе илнипе пуçлани, ФЗО шкулĕсенче вĕренекенсемшĕн куллен тăрăшни вăрман промышленноçĕ валли кĕске вăхăтрах пысăк квалификациллĕ рабочисем хатĕрлеме май парĕ.

ФЗО шкулне вĕренме каяççĕ

КАНАШ. Вăрман промышленноçĕ валли квалификациллĕ кадрсем хатĕрлес тĕлĕшпе çĕнĕрен уçăлнă ФЗО шкулĕсене вĕренме илекен районри призыв комиссине кулленех 5—6 заявлени пырса тăрать.

— Чăваш АССР Совнаркомĕ вăрман промышленноçĕ валли квалификациллĕ рабочисем хатĕрлес тĕлĕшпе çĕнĕ ФЗО шкулĕсем уçма йышăннишĕн эпĕ калама çук савăнатăп, — тесе çырать Аччари «Хĕрлĕ Çар» колхозри çамрăк Константин Трофимов. — Вăй-халăм тĕреклĕ, сывлăх та çирĕп. Эпĕ вăрман промышленноçĕнче ĕçлекен пысăк квалификациллĕ рабочи пуласшăн. Мана вĕренме илме ыйтатăп

Районри 14 колхозран Йĕпреçри ФЗО шкулне 40 çын вĕренме каймалла. Призыв комиссийĕ мартăн 25-мĕш тĕлне 30 çамрăка ФЗО шкулне илчĕ. Вĕсен хушшинче Аччари «Хĕрлĕ Çар» колхозран К. Трофимов, Кивĕ Шелттемри Сталин ячĕпе тăракан колхозран комсомолец П. Михайлов, Сиккассинчи Шмидт ячĕпе тăракан колхозран Ваня Баталов т. ыт. юлташсем.

Ĕççынни депутачĕсен район Совечĕ ФЗО шкулĕсене вĕренме каякан 40 çамрăк валли тумтирсем çĕлеме Канашри инвалидсен «Красный воин» артельне заказ панă.

П. НИКОЛАЕВ.

* * *

ÇĔМĔРЛЕ. Районри призыв комиссийĕ 5 кун хушшинче ФЗО шкулĕсенче вĕренме 40 çын илчĕ. Шкула илнĕ ачасем пурте çирĕп сывлăхлă. Вĕсем колхозра та начар мар ĕçленĕ. Сăмахран, Е. Буковикина илер. Вăл «Волга» колхозран. 1940 çулта 300 ĕçкунĕ тунă, хальхи вăхăтра конюх пулса ĕçлет. Çавăн пекех ФЗО шкулне илнĕ ытти çамрăксем те колхозра стахановла ĕçленĕ.

ФЗО шкулне илнĕ çамрăксем чылайĕшĕ 7—8 çул вĕреннĕ. Вĕсем пурте вăрман ĕçĕнчи специалистсем пулма тăрăшаççĕ.

Призыв комиссин членĕ
А. ЮРЧКОВ.

Тумтирсем илсе параççĕ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Мартăн 24-мĕшĕнче районри призыв комиссийĕ ФЗО шкулĕсене вĕренме илме тытăнчĕ. Призыв комиссине колхоз çамрăкĕсем кашни кунах йышлăн килеççĕ. Вĕсем пурте шкула вĕренме кайма илме ыйтаççĕ.

Малтанхи кун призыва 23 çын кĕчĕç. Комисси вăл хисепрен 16 ачана шкула вĕренме илнĕ.

Колхозсем ФЗО шкулне вĕренме каякансене тăхăнмалли тумтирсем илсе параççĕ. Красноармейскри çĕвĕ артелĕ ФЗО шкулне вĕренме каякансем валли аялтан тата çиелтен тăхăнмалли кĕпесем, шалаварсем çĕлесе хатĕрленĕ.

Апрелĕн 13-мĕшĕнче вĕренме каякансене шкулсене ăсатаççĕ.

П. МАЙОРОВ.

Интереслă экспонат

Ржеври краеведени музейĕнче интереслă экспонат—пысăк сехет пур. Çав сехете XVIII ĕмĕрте Ржев хулинче пурăннă çын, хăй тĕллĕн вĕреннĕ механик Т. И. Волосков тунă.

Волосков пурăннă вăхăтри алçырăвĕсенчен пĕринче каланă тăрăх, сехет циферблачĕ «пĕлĕтĕн пĕчĕклетнĕ картини» пулса тăрать. Сехет çулталăка, уйăха, числона кăтартать. Уйăхăн юлашки числине çитсен, сехет стрелки хăй тĕллĕнех çĕнĕ уйăхăн пĕрремĕш числи çине куçса ларать.

Çак сехете тăвас тĕлĕшпе Волосков 11 çула яхăн ĕçленĕ.

ВĂРМАН ХАТĔРЛЕВĔ

Вăрман хатĕрлевĕн планне пĕтĕмпех тултармалла!

Вăрман хатĕрлевĕнче 1941 çулти пĕрремĕш кварталта çуран тата лашапа ĕçлемелли тӳлевлĕ повинноçа ВКП(б) Центральный Комитечĕпе СССР Совнаркомĕ Чăваш республикинче апрелĕн 15-мĕшчен тăсма йышăннă. Çакна шута илсе ВКП(б) Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Совнаркомĕ вăрман хатĕрлес тĕлĕшпе партипе правительство панă заданине тултарма кашни район валли уйрăм срoксем çирĕплетнĕ.

Вăрман касса хатĕрлес, турттарас тата кирлĕ пункта турттарса пырас плана Çĕрпӳ, Шупашкар, Октябрьски тата Сĕнтĕрвăрри районĕсен апрелĕн 1-мĕшне, Комсомольски, Шăхасан, Вăрмар, Калинински, Красноармейски, Советски, Етĕрне, Сĕнтĕр, Ишлей, Елчĕк, Кувакино, Чкаловски, Шăмăршă, Йĕпреç, Канаш, Тăвай, Вăрнар, Çĕмĕрле, Элĕк, Хĕрлĕ Чутай районĕсен апрелĕн 10-мĕшне тата Первомайскипе Пăрачкав районĕсен апрелĕн 15-мĕшне пĕтĕмпех тултармалла.

Хăшпĕр колхозсенче тата уйрăм единоличниксем — тӳлевлĕ повинноçăн срокĕ апрелĕн пĕрремĕшĕнче пĕтет, ун хыççăн вара плана тултармасăр та тăрса юлма пулать, — тесе шухăшлани сисĕнет. Çак сиенлĕ, государство интересĕсене хирĕçле шухăшсене халех çĕмĕрсе пырас пулать. Партипе правительство панă задани кашни единоличникшăн, кашни колхозшăн тата кашни колхозникшĕн закон пулса тăрать, ăна срокра тата пĕтĕмпех тултарас пулать.

Пирĕн тăван çĕршыв оборонине тĕреклетме, çĕнĕ строительствăсене хăвăрт туса пыма вăрман кирлĕ. Çĕршыв валли вăрман çителĕклĕ хатĕрлесе парасси кашни совет çыннишĕн пит те чыслă ĕç пулса тăрать.

Чи ответлă кунсем

ХĔРЛĔ ЧУТАЙ, мартăн 28-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Тепĕр виçĕ кунтан пĕрремĕш квартал вĕçленет. Çак кунсем вăрман хатĕрлевĕшĕн чи ответлă кунсем пулса тăраççĕ. ВКП(б) райкомĕпе райсовет исполкомĕ партипе правительство панă заданине тултарассишĕн пĕтĕм вăй-халпа ĕçлеççĕ. Уйрăмăнах кая юлнă колхозсене пулăшасси çине ытларах çаврăнса пăхатпăр. Вĕсем пĕтĕм района каялла туртса пыраççĕ. Сăмахран, «Красная звезда» колхозах илер. Вăл вăрман касса хатĕрлес плана çурри ытларах кăна тултарнă. Вăрман турттарас плана çуррине те тултарман. Киров ячĕпе тăракан колхоз 200 фестметр вырăнне 6 кăна касса хатĕрленĕ. Çавăн пекех Хĕрлĕ Чутай колхозĕ те кая юлса пырать.

Кунпа пĕрлех лайăх ĕçлекен колхозсем те сахал мар. Районĕпе 13 колхоз партипе правительство панă плана пĕтĕмпех тултарчĕç. «Агроном» колхозăн чи пысăк план пулнă. Вăл паянхи куна вăрман касса хатĕрлес тата турттарас плана ытлашшипех тултарчĕ. Колхозниксем халĕ те вăрманта пысăк хастарлăхпа ĕçлеççĕ. Чкалов, Карл Маркс ячĕпе тăракан, «День урожая», «Красное Сормово» колхозсем те лайăх ĕçлеççĕ. Кунти колхозниксен ĕçтухăçлăхĕ пысăк. Кункаçа вĕсем 3 фестметр касса турттараççĕ.

Вăрмана ĕç вăйĕ парса тăрас графика эпир тултараймастпăр-ха. Анчах çакна калас пулать: ĕнер тата паян чылай колхозсенчен вăрмана массăллăн тухса кайрĕç. Сăмахран, «Сталь» колхозран ĕнер 120 çын тухса кайрĕç. Парти райкомĕпе райсовет исполкомĕ малта пыракан колхозниксемпе колхозсен паха опычĕсене анлăн сарса пырас тĕлĕшпе мерăсем йышăнчĕç. Вăрман касса хатĕрлес тата турттарас плана кашни колхоз тăрăх тултармалла,—çакăншăн кĕрешетпĕр эпир.

КУЗЬМИН.
ВКП(б) Хĕрлĕ Чутай райкомĕн секретарĕ.

Ĕç тухăçлăхĕ пысăк мар

ВĂРНАР, мартăн 28-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Вăрман касса хатĕрлес тĕлĕшпе панă плана пирĕн район паянхи куна ытлашшипех тултарчĕ. Анчах вăрман турттарасси питех те кая юлчĕ. Мартăн 25-мĕшне 62,5 процент кăна тултарнă. Юлашки икĕ кун хушшинче те пысăк улшăнусемех пулса иртмерĕç-ха. Касса хатĕрленĕ йывăç юр айне кĕрсе юлнă, йывăç хăш тĕлте выртнине вăрманпромхоз работникĕсем пĕлмеççĕ, çапла вара вăрман турттарма пынă лавсене çийĕнчех ĕç тупса параймаççĕ.

Ĕç тухăçлăхĕ çав-çавах пысăк мар. Уншăн та вăрманпромхоз работникĕсем айăплă. Вĕсем ĕç вăйне тĕрĕс организацилессишĕн, паха инструментсем парса тăрассишĕн тăрăшмаççĕ. Хăш-пĕр чухне кулăшла ĕçсем пулса иртеççĕ. Сăмахран, пĕр пăчкăпа, вăл çавтери мăка пулнă пирки, тăватă çын вăрман касаççĕ. Час-часах напильниксем çитмеççĕ, пур пулсан та пысăккисем кăна. Чылай колхозсенчен ĕçлеме бригадăн-бригадăн пыраççĕ, анчах çав бригадăсене вăрман работникĕсем ĕç тупса параймаççĕ, вара бригадăри çынсене пĕтĕм вăрман тăрăх икшерĕн, виççĕрĕн сапаласа пĕтереççĕ.

Ĕнерхи кун вăрманта çураннисем 800 çын, лашапа 600 çын ытла ĕçленĕ, анчах вăл çителĕксĕр. Малта пыракан колхозсем — Булатовăри, Çавалкас Хирпуçĕнчи, Зеленовкăри колхозсем, пĕтĕм районĕпе 13 колхоз вăрман касса хатĕрлес плана, тăватă колхоз вăрман турттарас плана пĕтĕмпех тултарнă. Вĕсем халĕ те вăрманта ĕçлеççĕ.

Вăрман хатĕрлес плана пĕтĕмпех тултарассишĕн кĕрешме мĕнпур вăйсене мобилизацилетпĕр.

ГАВРИЛОВ.
Вăрнар райсовет исполкомĕн председателĕ

Заданине тултарнă

Синерти Жданов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ çуран тата лашапа ĕçлемелли тӳлевлĕ повинноçть тăвасси çинчен йышăннă постановленине лайăх ăнланса илсе, ăна пурнăçа кĕртессишĕн тăрăшса ĕçлерĕç.

Колхозăн 162 кубла метр вăрман касса хатĕрлемелле тата 437 кубла метр турттармалла пулнă, ку вăхăта 178,92 кубла метр касса, 431,2 кубла метр турттарса хатĕрленĕ.

Вăрман хатĕрлевĕнче Назар Григорьев, Гаврил Черенков, Андрей Григорьев, Антонина Иванова юлташсем кулленхи нормăна 120—175 процент тултарса пычĕç.

А. ЧЕРЕНКОВ.

* * *

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Районри «Трудовик», «Чамыш», Димитров ячĕпе тăракан, «Буксир», «Пахарь» колхозсем вăрман касса хатĕрлес тата турттарас плана ытлашшипех тултарнă. Вăрман хатĕрлес ĕçре Х. Михайлова, Г. Михайлов, Я. Григорьев, Е. Кузьмина юлташсем уйрăмăнах тăрăшса ĕçлерĕç.

А. ГРИГОРЬЕВ.

ВКП(б) Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Совнаркомĕнче

Пурçăн хурчĕсем ĕрчетесси çинчен

Юлашки виçĕ çул хушшинче туса ирттернĕ ĕçсем Чăваш республикинчи колхозсенче пурçăн хурчĕсем ĕрчетессине малашне те аталантарса пыма çителĕклĕ майсем пуррине кăтартса пачĕç. 1940 çулта республикăри 10 колхозра пĕр тонна ытла кокон илнĕ, государствăна памалли плана 105 процент тултарнă. Анчах та, юман йывăç вăрманĕ çителĕклĕ пулин те, пурçăн хурчĕсем ĕрчетесси питĕ çителĕксĕр пырать.

Партипе советсен вырăнти оргăнĕсем пурçăн хурчĕсем ĕрчетес ĕçе тивĕçлипе хакламан, çак ĕçе колхозсенче туса пырассине организацилемен.

Пурçăн хурчĕсене ĕрчетесси пысăк вырăн йышăнса тăнине шута илсе, ВКП(б) Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Совнаркомĕ 1941 çулта çак ĕçе 40 колхозра, вăл шутран Ишлей районĕнче — 4, Куславкка — 5, Красноармейски — 8, Сĕнтĕрвăрри — 5, Октябрьски — 5, Сĕнтĕр — 8, Вăрмар—2, Çĕрпӳ — 8, Шупашкар районĕнче 5 колхозра организацилеме йышăннă.

Парти Обкомĕпе Совнарком вăрман ĕрчетекен тата сыхлакан Управленине 1941 çулти майăн 1-мĕшчен колхозсене вăрман участокĕсем уйăрса пама; Çĕрĕç Халăх Комиссариатне, райсовет исполкомĕсемпе ВКП(б) райкомĕсене пурçăн хурчĕсене хăш колхозсенче ĕрчетмеллине палăртса тухма, çак колхозсенче çуртйĕрсем тата инвентарьсем хатĕрлеме, бригадирсем — звеноводсем уйăрса, вĕсене кĕске срoклă курссенче вĕрентме хушнă. Çак ĕçсене 1941 çулти апрелĕн 25-мĕшĕнчен кая юлмасăр туса пĕтермелле.

Вăрман ĕрчетекен тата сыхлакан Управленин Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕпе пĕрле 1941 çул хушшинче районсенчи юман йывăç вăрмансене тĕрĕслесе тухса, Чăваш республикинчи колхозсенче пурçăн хурчĕсем ĕрчетессине малашне те вăйлатса пыма апат-çимĕç базин мĕн чухлĕ пуррине палăртса тухмалла.

Райсовет исполкомĕсемпе ВКП(б) райкомĕсен пурçăн хурчĕсем ĕрчетес ĕç колхозсен тупăшне ӳстерес' çĕрте мĕн тери пысăк вырăн йышăнса тăнине колхозниксене тĕплĕн ăнлантарса памалла, колхозсенче пурçăн хурчĕсем ĕрчетессине пур майсемпе те анлăн аталантарса пымалла

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

ВКП(б) райкомĕ—мастерăн производствăри ролĕ çинчен

ВКП(б) Канаш райкомĕн бюровĕ çак кунсенче мастерсен производствăри ролĕ çинчен сӳтсе-яврĕ. Ку ыйтупа вагонсем юсакан заводри вагонсем тăвакан цех начальникĕн Трухин юлташăн отчетне итлерĕ.

Докладран çакă палăрчĕ: вагонсем тăвакан тата ытти цехсенче те, мастерсем производство организаторĕсем тата руководительсем пулса тăрайманха. Чылай мастерсем производство планне тултарас, технологи процесне пăхăнса ĕçлес тĕлĕшпе ответлăх туймаççĕ. Мĕншĕн тесен плана тултарассишĕн комплекс начальникĕ ответлă тесе шутлаççĕ.

Мастерсен политикăллă тата техникăллă пĕлӳвĕ çителĕксĕр. Вагонсем тăвакан цехра пĕтĕмпе 16 мастер ĕçлет. Вĕсенчен виççĕшĕ çеç вагонсем тăвас техникăна шкулсенче вĕреннĕ, ыттисем малтан рабочи пулса ĕçленĕскерсем. Мастерсем хаçат-журналсем, технически литература сахал вулаççĕ. Çапла, мастер Мамаев виçĕ çул хушши ĕнтĕ хаçат çырăнса илмест т. ыт. те.

Мастерсем хăйсен ĕç кунне пуринчен ытларах тĕрлĕрен детальсем, материалсем шыраса çӳресе ирттереççĕ. Вăтамран илсен мастерăн ĕç кунĕнчен виççĕмĕш пайĕ чупса çӳресе иртет.

ВКП(б) райкомĕ вагонсем юсакан заводри партбюро секретарьне Никифоров юлташа тата завод начальникне Поздняков юлташа мастерсем хушшинче политикăллă воспитани ĕçне тĕпренех лайăхлатма хушса хăварчĕ тата мастерсен рольне çĕклес тĕлĕшпе мероприятисем палăртрĕ. Апрелĕн 1-мĕшĕнчен пуçласа заводра мастерсем валли партин XVIII конференци решенийĕсене вĕренме семинар, вагонсем тăвас ĕçе вĕренес май лекцисем ирттерессине организацилемелле.

Канаш. **(Хамăр инфор.).**

Культура ыйтăвĕ пуçламĕш парторганизацин пухăвĕнче

Хĕрлĕ Чутай районĕнчи «Сталь» колхозри пуçламĕш парторганизаци хăйĕн пухăвĕнче колхоз производствинчи культурлăх çинчен ыйту лартса сӳтсе-яврĕ. Пухура çакă палăрчĕ: ку вăхăтчен колхоз производствинче культурлăх сахал пулнă, уйрăмăнах фермăсенче, конюхсем тата фермăра ĕçлекенсем пурăнакан çуртсенче тасамарлăх пуçпулса тăнă.

Калас пулать, пуçламĕш парторганизаци ку вăхăтчен колхозниксем хушшинче тасалăхшăн, культурлăхшăн сахал кĕрешнĕ. Ăна çак пĕчĕк тĕслĕх те аван çирĕплетсе парать. Колхозниксемпе колхозницăсен пухăвĕсем шкул çуртĕнче пулса иртнĕ. Пуху пулнă чухне табак туртса тултараççĕ, урайне сураççĕ. Тепĕр кунне вара шкул çуртĕнче ачасене вĕренсе ларма та йывăр пулнă. Ялсоветпа колхоз канцелярийĕсенче те çавнашкалах пулнă. Ĕçпе е ахаль пынă çынсем пурте чĕлĕм туртнă.

Колхозниксемпе колхозницăсем хушшинче XVIII партконференци решенийĕсене ăнлантарса панă хыççăн ĕç урăхланчĕ. Ялсоветпа колхоз канцелярийĕсене тасалăх тĕлĕшпе йĕркене кĕртнĕ теме юрать. Çав хушăрах пирĕн ĕçре туса çитермеллисем нумай-ха. Выльăхсен картинче, витесенче, армансенче тасалăхпа йĕркелĕх тăвас тĕлĕшпе ĕçлеме пуçăнманпа пĕрех. Дояркăсем, конюхсем пурăнакан çуртсенче таса мар, урайне вăхăтра çумаççĕ.

XVIII партконференци промышленноçпа транспорт тĕлĕшпе лартнă задачăсем колхоз производствине те тивеççĕ. Пирĕн умра тăракан задача — колхозри хуçасăрлăха, тирпейсĕрлĕхе тата культурсăрлăха пĕтересси пулать. Пуçламĕш парторганизаци çак задачăна ăнăçлăн татса парас тесе кĕрешет. Халĕ колхозниксемпе колхозницăсем хăйсен хуçалăхĕнче, выльăх-чĕрлĕх фермисенче тата армансенче тасалăх, йĕркелĕх тума пуçăннă.

Колхоз хуçалăхĕ культурăллă, тасалăх енчен кăтартуллă хуçалăх пулмалла. Вăл колхоз производствине аталантарас тата колхозниксен пурнăçне лайăхлатас ĕçре пĕчĕк мар вырăн йышăнса тăрать.

П. ЖИДКОВ.

«Сталь» колхозри пуçламĕш парторганизацин секретарĕ.

Парти историне тĕплĕн вĕренеççĕ

КАЛИНИНО. Педагогика училищинче вĕренекенсем нумайĕшĕ хăйсен политикăллă пĕлӳне ӳстерессишĕн тăрăшса ĕçлеççĕ. Вĕсем «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» тĕплĕн вĕренсе пыраççĕ.

Комсомолецсенчен Анна Волкова, Павел Никандров тата Иван Евдокимов юлташсем парти историне вăтам звенопа вĕренсе тухрĕç. Халĕ вĕсем ВКП(б) историне В. И. Ленинăн тата Сталин юлташăн уйрăм произведенийĕсене вуласа вĕренме тытăнчĕç.

— Ленин—Сталин партин историне вĕренни пире вĕренӳре те, кулленхи ĕçре те пысăк пулăшу парать,—теççĕ вĕсем. Ахальтен мар ĕнтĕ вĕсем вĕренӳре малти ретре пыраççĕ: яланах «отлично» тата «хорошо» паллăсем кăна илеççĕ.

Çавăн пекех Павлов, Петров, Николаев, Александрова тата Антонова комсомолецсем те «Кĕске курсăн» юлашки сыпăкĕсене вĕренеççĕ. Комсомолецсемпе пĕрлех союзра тăман çамрăксем те парти историне юратса вĕренеççĕ.

ВКП(б) историне вĕренекенсем валли педучилище библиотекинче литература çителĕклĕ. Тата час-часах «Кĕске курсăн» уйрăм сыпăкĕсем тăрăх учительсем лекцисем е докладсем туса параççĕ.

Комсомолецсем парткабинета та тăтăшах çӳреççĕ.

М. ТЕРУШ.

Çулталăкри ĕçсем çинчен отчет итленĕ

ÇЕРПУ. Тутарла Кăнаш ялсоветĕнчи территориллĕ пуçламĕш парторганизацин пухăвĕнче парторганизаци секретарĕ Данилов юлташ çулталăкри ĕçсем çинчен отчет туса пачĕ.

Парторганизацин ĕçĕнче пысăк çитменлĕхсем пур. Çулталăк хушшинче парти кандидатне 3 çынна илнĕ, анчах воспитани парас ĕç тивĕçлипе пулса пымасть-ха. Парти членĕсем те, кандидатсем те «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» çине тăрса вĕренни çук, парторганизаци секретарĕ Данилов юлташ коммунистсем мĕнле вĕреннине тĕрĕслесе пыман, кирлĕ чухне тивĕçлĕ пулăшу паман.

Парти организацийĕ плансăр ĕçленĕ. Çакна пула нумай ыйтусене кая юлса сӳтсе-явнă, йышăннă решенисене пурнăçа кĕртнине тĕрĕслени пулман. ВКП(б) райкомĕн бюровĕ 1941 çулти январĕн 22-мĕшĕнче йышăннă решени тăрăх пуçламĕш парторганизацине пĕчĕклетсе Тутарла Кăнаш тата Тивĕш ялсовечĕсенче организацисем тумалла пулнă. Анчах та Данилов юлташ икĕ уйăх хушшинче пуху тумасăр райком решенине пурнăçа кĕртмен.

Кунта коммунистсем те, партире тăман актив та çар ĕçне вĕренесшĕн тăрăшмаççĕ. Çар ĕçне вĕренес ĕçе ертсе пыма Матвеев тата Михайлов юлташсене уйăрнă. Анчах вĕсем хăйсен ĕçĕ çине сӳрĕккĕн пăхаççĕ, вĕренекенсем пухăнаççĕ, руководительсем килмен пирки саланма тивет.

А. МИХЕЕВ.

Технологи дисциплини—производствăн çирĕп законĕ

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ хăйĕн историллĕ решенийĕсенче социализмлă промышленноçпа транспорта малалла та çĕклентерсе пырассишĕн, ССР Союзĕн хуçалăхлă тата çар тĕлĕшĕнчи вăй-хăватне малалла та çирĕплетсе пырассишĕн кĕрешмелли анлă программăна пачĕ. Маленков тата Вознесенский юлташсен доклачĕсенче, партин XVIII конференцийĕн решенийĕсенче социализмлă производствăн культурине ӳстермелли майсем çинчен уççăн, конкретлă кăтартса панине производствăри кашни командир, кашни рабочи тупать.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ хăйĕн решенийĕсенче производствăллă процесăн технологине çирĕп пăхăнасси питех те кирлĕ пулса тăнине палăртрĕ.

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ «Промышленноçлă предприятисем пахалăхсăр е комплектлă мар продукци туса кăларнăшăн тата обязательнăй стандартсене пăснăшăн промышленноçлă предприятисем ответлă пуласси çинчен» 1940 çулти июлĕн 10-мĕшĕнче кăларнă Указпа тата СССР Совнаркомĕ «Машинăсем тăвакан заводсенче технологиллĕ дисциплинăна пăхăнасси çинчен» 1940 çулти декабрĕн 8-мĕшĕнче ятарласа йышăннă постановленипе лайăх пахалăхлă продукци туса кăларассишĕн, технологиллĕ çирĕп дисциплинăшăн кĕрешес задачăна промышленноçри работниксем умне иртнĕ çултах лартнă.

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указа тата СССР Совнаркомĕн постановленине пурнăçа кĕртсе пынипе промышленноçăн чылай отраçлисем лайăх ĕçлеме пуçларĕç. Нумай предприятисем туса кăларакан продукцисен пахалăхĕ палăрмаллах лайăхланчĕ.

Анчах продукци пахалăхне лайăхлатма кирлĕ ĕçсене нумайĕшне туса çитермен-ха. Вĕсем çинчен Маленков юлташăн докладĕнче тата XVIII партконференци делегачĕсем тухса каланисенче палăртнă. Заводсенче халĕ те брак нумай пулать-ха. Сăмахран, Общий машиностроени наркомачĕн заводĕсем 1940 çулта 11 уйăх хушшинче шăратакан цехсенче брак пулнипех 90 млн. тенкĕ ытла тăкак курнă. Коломнăри машинăсем тăвакан заводри пĕр цехрах бракланă изделисем туса кăларнипе 1940 çулта 9 уйăх хушшинче 3 миллион тенке яхăн тăкак пулнă. Ленинградри «Русский дизель» заводра брака пула тăкак курни государствăна 2 млн. тенке яхăна ларнă.

Хура металлурги предприятийĕсенче брака пула пит нумай тăкак кураççĕ. «Запорожсталь» завод бракланă продукци туса кăларнипе 1940 çулăн иккĕмĕш çурçулăхĕнче руда 63 пин тонна, кокс 73 пин тонна, известняк 6 пин тонна ытлашши расходланă; Макеевкăри Киров ячĕпе тăракан заводра çав вăхăт хушшинчех руда тата агломерат 152 пин тонна, кокс 35 пин тонна ытлашши расходланă.

Завод ăшĕнче брак пулнин тата çавна пула тăкаксем пулнин тĕп сăлтавĕ вăл технологиллĕ çирĕп дисциплинăна пăхăнманнинче е тата вăл пачах çуккинче пулса тăрать.

Нумай заводсенче технологиллĕ инструкцисене тата чертежсене çирĕплетес ответлă ĕçе предприяти руководителĕсем—директор, главнăй инженер тата главнăй технолог мар, иккĕмĕш хисепре тăракан работниксем туса пыраççĕ. Çавна пула технологиллĕ процесăн документацийĕсене час-часах пит япăх, тирпейсĕр тăваççĕ, производствăн чăн-чăн технологийĕ вара документсенче çырнипе килĕшӳллĕ пулма пултараймасть.

Производствăллă процесăн технологине контроллесе пыманни мĕн патне илсе пынине çак факт кăтартса парать: «Русский дизель» заводăн механически цехĕсенчен пĕринче 78 деталь тунă чухне çак детальсене обработка тумалли хальиччен пулнă йĕркене 323 хут улăштарнине тата унтан пăраннине палăртнă. Вăл шутран 43 улшăнăвне кăна кам кĕртнине тупма май килнĕ, технологиллĕ процеса 280 хут улăштарнин «авторĕсем» паллă мар пулса юлнă. Мускаври Киров ячĕпе тăракан «Динамо» заводра тăпрана шăратмалли состава уйăх çур вăхăт хушшинче 6 хут улăштарнă, çакăн чухне цех начальникĕ технологиллĕ процесра тунă çак улшăнусем пирки заводăн главнăй металлургĕпе те калаçса таталман.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри конференцийĕн решенийĕсем технологиллĕ процеса пăснин государствăна хирĕçлĕ практикине пĕтерме, производствăна организацилессин культурине татăклăн çĕклеме хушаççĕ.

Производствăллă процесăн технологийĕ пирки кăларса тăратнă çĕнĕ требованисем пуринчен ытла бракпа, тăкаксемпе, тӳррĕмĕнех цехра, станок умĕнче пахалăхлă мар ĕçленине пĕтерессишĕн кĕрешме хушаççĕ. Халиччен палăртса панă технологиллĕ режима пăснисене продукцине контрольнăй пункта, сборочнăй цехсене е заводри склада илсе пырсан кăна тупса палăртнă пулсан, халĕ вара питех те лайăх ĕçлессишĕн, технологине тĕп-тĕрĕс пăхăнассишĕн кĕрешӳ тӳррĕмĕнех станок умĕнче, детале тума пуçланă чухне пуçланмалла, детальсене тума пуçланă чухне пулнă брак ăна тăвас ĕçĕн малаллахи сыпăкĕсенче пуринче те татах пысăк тăкаксем пулмалла тăвать. Сăмахран, машиностроенире брак, тĕрĕс мар ĕçлени уйрăмăнах хатĕрлекен-шăратакан тата кузнечнăй цехсенче нумай. Любиновскри машинăсем тăвакан заводра (Орел облаçĕ) юлашки вăхăтченех изделисене «пĕчĕкрех» туса кăларас система пулнă, çавна пула деталĕн кашни енне 10 мм. тачкăш савалаcа илнĕ. Культура тĕлĕшĕнчен çӳлĕ вырăнта тăнипе паллă пулса тăракан Харьковри Сталин ячĕпе тăракан электромеханически заводра та деталĕн кашни енне 3—5 миллиметр тачкăш савалас вырăнне 7—20 миллиметр тачкăш таран савалани те пулнă. Шăратакан цехсенчен изделине ытлашши саваламалла мар туса кăларни те механически цехсенчи станок паркĕсен мощноçĕпе усă курассин коэфицентне пит нумай ӳстерет. Çакăнпа вара станок оборудованийĕсен пĕр паллă групписем деталь туса кăларассине икĕ хут ӳстерме пуласси çинчен тӳрех калама пулать. Çакă, çиелтен çеç пăхсан, пулма пултарайман цифра пек туйăнать, анчах, нумай предприятисенчи механически цехсенче станоксене тата рабочисене детальсене савалас тĕлĕшпе мĕнчухлĕ ытлашши ĕçлеттернине шута илес пулсан, вăл чăнах та икĕ хут ӳсет. Мускав облаçĕнчи 33 металлобрабатывающи предприятисенче хура металăн 41,3 проценчĕ отхода кайнă. Урăхла каласан, хатĕрлекен мĕнпур детальсен çуррине яхăнах çункава е брака кайнă.

Çакăн пек ытлашши саваласси ăçтан пулать-ха? Вĕсем чи малтан тĕп-тĕрĕс технологи çуккипе, хальчченхи пек, «куçпа виççе», технологиллĕ çирĕп расчетсăр тата çирĕп никĕссĕр ĕçленипе пулаççĕ.

Çапла вара технологиллĕ çирĕп йĕрке туса хуни чĕртаварсене, материалсене тăкакласси не питех те нумай чакарать кăна мар, çавăн пекех тата технически оборудовани мощноçĕсен çĕнĕ резервсене мобилизацилет.

Ку таранччен нумай предприятисенче детальсене бракласси сборка тунă чухне кăна пулса пынă. Детальсем тĕрĕсех мар тата пĕр-пĕринпе килĕшсе тăманнине пула сборка тунă чухне вĕсене тепĕр хут тикĕслетнĕ, тӳрлетнĕ, йĕркене кĕртнĕ. Тĕп-тĕрĕс чертеж тăрăх, технологине çирĕп пăхăнса пынипе туса хатĕрленĕ детальсем сборка тунă чухне пĕри теприн çине «вырнаçмасăр» тăмалла мар. Хатĕрлекен тата механически цехсенче производствăллă процесăн технологине пăснине пĕтерни сборка тунă чухне брака пĕтермелле, сборка тăвас тĕлĕшри операцисенчи ĕçе пит нумай перекетлемелле тăвать.

Производствăллă процесăн культурăллă технологийĕ производствăра тасалăх пулнипе уйăрăлми çыхăнса тăрать.

«Тасамарлăх вăл, — тесе каларĕ Маленков юлташ,—пурпĕрех йĕркесĕрлĕхе, дисциплина çирĕп маррине, заводра йĕркесем юхăнассине çуратать тата вĕсен çăлкуçĕ пулса тăрать».

Задача çакăнта пулса тăрать: участокра, цехра, заводра пур çĕрте те кăтартуллă тасалăх пултăр, хăйĕн ĕç вырăнне кашни рабочи таса тыттăр, çак услови технологиллĕ процесăн уйăрăлми пайĕ пулса тăтăр.

Технологине пурнăçа культурăллă кĕртсе пыни производствăллă аппаратăн звенисем пурте—агрегат, участок, цех, завод пĕртикĕс, çирĕп йĕркепе ĕçлессине палăртса тăрать. Ăçта штурмовщина пуçпулса тăрать, ăçта производствăна сивчир тивнĕ, ăçта чарăна-чарăна ĕçлеççĕ, унта вара палăртса панă технологиллĕ дисциплинăна час-часах пăсаççĕ, унта ĕçре брак, тăкаксем нумай пулаççĕ.

Технологиллĕ процесăн культурине çӳле çĕкленĕ предприятисен опычĕ çакна кăтартса парать: производствăри ĕç план тăрăх, малтанах туса хатĕрленĕ талăкри график тăрăх тата ăна çирĕп пăхăнса ĕçленипе пулса пырать пулсан кăна технологине пурнăçа культурлăн кĕртсе пыма пулать.

Производствăллă процесăн пур операцийĕсенче те, пур сыпăкĕсенче те технологиллĕ çирĕп режим туса хурас пулать. Кунта тата çакна шута илмелле: çĕнĕ, çирĕплетсе панă технологире кучухнехи техникăпа наукăн çитĕнĕвĕсем, çавăн пекех стахановецсен малта пыракан опычĕ палăрса тăтăр.

Вознесенский юлташ XVIII конференцире тунă докладра малта пыракан технологи мĕнтери пысăк эффект панине уççăн кăтартса паракан уйрăм примерсене илсе кăтартрĕ. Пирĕн заводсенче хăйсен ĕçĕн пахалăхне лайăхлатма, производство культурине ӳстерме нихăçан иксĕлми майсем пур. Машиностроенире, сăмахран, алăпа шабровка тăвас вырăнне шлифовка, протяжка тăвассипе анлăн усă курма пулать, строжка вырăнне — фрезерованипе усă курма, обточка вырăнне—метала йывăр япалапа пусса тăрса обработка тума пулать, штампсенче туптассине—ирĕклĕн туптассипе улăштарнипе, шăратассине автоматизациленипе т. ыт. те усă курма пулать. Ĕçĕн çакăн пек тухăçлă меточĕсене, пĕр инструмент çинче пĕр вăхăтрах темиçе деталь обработка тăвассине, сложнăй инструментсемпе, приспособленисемпе, нумай япала касма пултаракан специальнăй станоксемпе усă курассине, автоматсемпе тата полуавтоматсемпе анлăн усă курассине, сборка тунă чухне детальсем татти-сыпписĕр пырса тăмалли принципсене ĕçе кĕртессине т. ыт. те манма юрамасть.

Технически прогресăн çулйĕрĕпе татти-сыпписĕр малалла кайса пырасси пирĕн çĕршывра закон пулса тăрать. Социализмлă индустрин предприятийĕсенче рационализаторла шухăш çăлкуç пек тапса тăрать. Анчах рационализаципе рационализаци пĕрпекех мар. Рационализаци ялавĕпе витĕнсе технологиллĕ процеса улшăнусемпе тӳрлетӳсене вĕсем юрăхлă тата усăллă пулассине çителĕклĕ таран тĕрĕслесе пăхмасăрах кĕртесси те сахал мар пулать. СССР Совнаркомĕ «Машинăсем тăвакан заводсенче технологиллĕ дисциплинăна пăхăнасси çинчен» 1940 çулти декабрĕн 8-мĕшĕнче йышăннă хăйĕн постановленийĕпе производствăн технологине çирĕплетессин никам пăсайми çирĕп йĕркине тата палăртса панă технологине улшăнусем кĕртмелли йĕркене туса пачĕ. Правительство улăштарусемпе рационализаторла сĕнӳсене тата изобретенисене малтан сăнав туса пăхмасăр тата машинăсен опытлă образецĕсем е ушкăнĕсем çинче тĕрĕслесе пăхмасăр, вĕсене пурнăçа кĕртме чарчĕ. Сăмах, паллах, производствăллă процесăн палăртса панă технологине яланлăхах çирĕплетсе хăварасси çинчен мар, сăмах—технологиллĕ процессене улшăнусем кĕртсе пырассине организациллĕ çирĕп йĕркепе тăвасси çинчен пырать.

Ĕçĕн пысăк çитĕнĕвĕсемшĕн, малта пыракан технологишĕн кĕрешесси подсобнăй цехсенчи — чи малтанах ремонтнăй, модельнăй, инструментальнăй цехсенчи ĕçе лайăхлатма хушать. Оборудованисене планпа пăхнă тăрăх малтанлăха ремонтламалли сроксене, виçмелли инструментсем виçене мĕнле тĕрĕс кăтартнине тĕрĕслессин срокне пăхăнни питех те кирлĕ пулса тăрать.

Халĕ уйрăмăнах техникăллă контроль работникĕсен ролĕ ӳсет, вĕсем технологиллĕ требованисене тĕп-тĕрĕс пурнăçа кĕртнине производствăн вĕçĕнчи сыпăкĕнче çеç мар, çавăн пекех унăн малтанхи операцийĕсенче те сăнаса тăма тивĕçлĕ.

«Технологири дисциплинăн тупсăмĕ акă мĕнре пулмалла: пирĕн рабочисем, мастерсем тата инженерсем технологиллĕ операцине, нимĕн чухлĕ те аяккалла пăрăнмасăр, тĕп-тĕрĕс тепĕр хут тума тата, техникăллă условисемпе стандартсен требованийĕсем тăрăх, пĕри теприн евĕрлĕ, пĕрпек продукци туса кăларма вĕренччĕр.

Пирĕн промышленноçлă кашни предприяти лайăх пахалăхлă продукци туса кăларма тата хăйĕн фабрикин, завочĕн маркин чысне çӳлте тытма тивĕçлĕ», тесе кăтартса пачĕ Маленков юлташ XVIII партконференцире тунă докладра.

Производствăллă процесăн технологине çирĕпрен те çирĕп пăхăнса пыни пит паха продукци туса кăларма май парать, ĕç тухăçлăхне пĕрмаях ӳстерсе пыма, производствăллă плансене тултарма тата ытлашшипех тултарма условисем туса парать. Социализмлă индустрин командирĕсем, стахановецсем тата унăн мĕн пур работникĕсем хăйсен пĕтĕм вăйне ĕçри культурлăха ӳстерес, малта пыракан технологине пурнăçа кĕртес тата ăна тĕп-тĕрĕс пăхăнса пырас ĕçе ямалла. Производство технологийĕн çӳлте тăракан культури ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсем СССР промышленноçĕ умне лартнă çавтери пысăк задачăсене ăнăçлăн пурнăçламалли кирлĕрен те кирлĕ услови пулса тăрать.

А. ГРИГОРЬЕВ.

Комсомол организацине пулăшмалла

ЕТĔРНЕ. Урапакассинчи «Правда» колхозри комсомол пуçламĕш организацийĕ япăх ĕçлет. Отчетпа суйлав пулса иртнĕренпе пĕр пуху кăна пулнă.

Нумай пулмасть Хĕрлĕ Çар 23 çул тултарнă ятпа комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросĕ пулса иртрĕ. Урапакассинчи комсомолецсем кроса пачах хутшăнмарĕç. Халĕ çĕршыври комсомолецсем гимнастика ăмăртуне ирттерме хатĕрленеççĕ. Анчах кунта ăмăрту çинчен комсомолецсем хушшинче сӳтсе-явман, ку вăхăтчен нимĕн те туман.

Комсомолецсем колхоз производствине начар хутшăнаççĕ, колхозри йĕркесĕрлĕхсене çийĕнчех пĕтерме тăрăшмаççĕ.

Комсомол райкомĕн Урапакассинчи пуçламĕш организацийĕн ĕçĕсем çине ытларах çаврăнса пăхмалла, ăна ĕçре пулăшас пулать.

И. ТИМОНИН.

ХАСАТСЕНЕПĂХСА ТУХНĂ ХЫÇÇĂН

„Ячĕшĕн кăларма шутлани пулать“

ВКП(б) Комсомольски райкомĕпе райсовет исполкомĕн «Октябрь ялавĕ» хаçачĕ пĕррехинче колхозсенчи стена хаçачĕсем мĕнле тухса тăнине пăхса тухнă. Колхозсенчи хаçатсене пăхса тухнă хыççăн, районри хаçат «вĕсенче статьясене тĕрĕс вырнаçтарманнине, картинăсемпе карикатурăсем çителĕксĕррине тата грамматикăллă йăнăшсем нумайййине» тĕл пулнă. Çак фактсем тăрăх «Октябрь ялавĕ» хаçат колхозсенчи стена хаçат редколлегисене «ку ĕнтĕ хаçатсене ячĕшĕн кăларма шутлани пулать» тесе вăрçать.

Колхозсенчи стена хаçачĕсем илемлĕ тухмалла, вĕсене колхозниксем савăнса вулаччăр, хаçатсенче карикатурăсем те пулмалла, грамматикăллă тата политикăллă йăнăшсем пачах пулмалла мар. Кашни редколлегин, кашни редакторăн хăйне шанса панă пысăк ĕçе пĕтĕм ответлăха туйса пурнăçа кĕртмелле. «Хаçата ячĕшĕн кăларма шутлани» пулмалла мар. Ку тĕрĕс ĕнтĕ.

Анчах колхозсенчи стена хаçат редколлегийĕсемпе редакторĕсем хаçатсене лайăх кăларма камран вĕренесçĕ-ха, камран пример илеççĕ? Вĕсем статьясене тĕрĕс çырма та, ыйтусене çивĕччĕн лартма та, культурăллă пулма та районри хаçатран вĕренме тăрăшаççĕ, вĕренеççĕ те. Мĕншĕн тесен районри хаçат колхозсенчи, бригадăсенчи хаçатсемпе çывăх тăрать. Апла пулсан, кашни районри хаçатăн колхозсенчи стена хаçачĕсемшĕн пур енчен те примерлă пулмалла, вĕсене чи малтан хăй культурăллă пулнипе, статьясене грамматика тата политика тĕлĕшĕнчен тĕрĕс çырнипе вĕрентме тăрăшмалла.

«Октябрь ялавĕ» колхозсенчи стена хаçачĕсем пирки тунă вывод тӳрех хăйне пырса тивет. Ку хаçатăн йăнăшĕсемпе çитменлĕхĕсем çинчен пĕрре мар кăтартса панă пулин те, вăл тӳрленме шутламасть. Хаçатра грамматикăллă йăнăшсем кăна мар, политикăллă йăнăшсем те кашни номерте тенĕ пекех тĕл пулаççĕ.

Хаçат кăларас ĕç çине тирпейсĕр пăхнине яруççăн кăтартакан нумай фактсенчен хăшпĕрисем. Вĕсене вуласан «Октябрь ялавĕ» хаçатăн культури мĕнлине курма çăмăл.

«Çак çулти январĕн 16-мĕшĕнчен пуçласа суйлав кампани (?) пырать».

«ВКП(б) райкомĕн агитаципе пропагандăн (?) заведующийĕ А. Корольков».

«Ку пухура капитализмлă çĕршывсенчи тата СССР пулса иртекен суйлавсем çинчен доклад пулчĕ», тесе çырать хаçат.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференци ĕçĕсене, вăл йышăннă решенисене пурнăçа кĕртесси мĕнле тăнине хаçат çиелтен çутатать. Хаçат çырнă тăрăх, «Ялсоветсенчи, колхозсенчи пуçламĕш парторганизацисем нумайĕшĕ хăйсем умĕнче тăракан практикăллă задачăсене тĕрĕс ăнланса илнĕ». Анчах çав вăхăтрах район вăрман хатĕрлес плана тултарас, вырăнти промышленноçа аталантарас, куллен кирлĕ таварсем туса кăларас ĕçе вăйлатас тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлет. «Октябрь ялавĕ» хаçат çав çитменлĕхсен сăлтавне тарăннăн уçса палăртмасть.

«Октябрь ялавĕ» хаçатри йăнăшсем çинчен нумай хут асăрхаттарнă. Анчах вĕсем çаплах пулса пыраççĕ. Редакцире ĕçлекенсем хăйсене шанса панă ĕçшĕн, хăйсен политикăллă тата пĕтĕмĕшлĕ пĕлӳне ӳстерессишĕн тăрăшмаççĕ. Ку çеç мар, парти райкомĕ те хăйĕн хаçачĕпе сахал интересленет. Çавăнпа та нумай вăхăт хушши Акчурин юлташ «ответлă редакторшăн» алă пусать.

Агитаторсен семинарĕ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Мартăн 24-мĕшĕнче Асанкассинчи агитаторсен семинарĕ пулса иртрĕ. Семинарта «Ял хуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстернĕшĕн Чăваш АСС Республикинчи колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен» ВКП(б) Центральный Комитечĕпе СССР Совнаркомĕ йышăннă постановленипе тĕплĕн паллашрĕç.

М. ЯКОВЛЕВ.

ЛИНИ ÇИНЧЕ

Каç. Чугунçул рельсисем паровоз прожекторĕн çутипе йăлкăшма пуçласанах Заид Горей фонарьне кăкăр çӳлĕш çĕклерĕ те, лини хĕрне тухса тăчĕ. Паровоз кĕрлесе унăн умĕнчен иртсе карĕ, вагонсен урапиcем рельсăсен сыпăкне перĕне-перĕне шăкăлтатма пуçларĕç. Поезд иртсе кайсанах Мусин лини çине тухса малалла утма пуçларĕ.

Йĕри-тавра нимĕнле сас-чĕвĕ те илтĕнмест. Вăхăтран вăхăта кăна таçта инçетре паровоз гудокĕн сасси янраса каять. Мусин юлташ, утнă çемĕн, фонарĕпе рельсăсене çутатса пăхать. Сасартăках вăл чĕркуççи çине тăчĕ те аллинчи çăраççипе линине шаккаса пăхрĕ, унтан алсисене хывса сивĕ рельсăна хыпашлама пуçларĕ.

— Рельса хуçăлнă, халех пĕлтерес пулать, — терĕ вăл, вара хыпаланса хăйĕн шухăшне пурнăçа кĕртме вĕçтерчĕ.

Хăйĕн ĕçне тĕплĕн пĕлекен тата юратакан çын кăна çавăн пек тума пултарать. Мусин юлташ ĕçне курни тĕттĕм каçхине тăшман йĕрне алăпа хыпаласа тупма пултаракан опытлă пограничниксене аса илтерет.

Халĕ, Мусин юлташ рельса хуçăлнине пĕлтерме васканă вăхăтра, Канашри дистанци коллективĕ пăхса усракан çĕр километр хушши чăсăлса выртакан лини çинче вуншар путевой обходчиксем рельсăсене тĕрĕслеççĕ. Тĕрĕслеççĕ кăна мар, вĕсем рельсăсене çирĕплетсе тăракан болтсене тĕреклетеççĕ, костыльсене хытараççĕ, линине тирпейлĕ тытассишĕн кĕрешеççĕ. Кипеч разъезĕнчи путевой обходчик К. Корнилов юлташ хăйĕн участокне яланах отлично пăхса усрать. Зайцев, Нуреев юлташсем те лайăх ĕçленипе паллă тухнă. Ытти чылай путевой обходчиксем çинчен те çавнах каламалла.

Ирхине лини çине ăна тĕрĕслесе юсама вуншар рабочисем тата мастерсемпе бригадирсем тухаççĕ. Кашни хăйĕн вырăнĕнче, пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ, хăйсем илнĕ обязательствăсене пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешеççĕ, пурнăçа кĕртеççĕ те.

Партин XVIII конференцийĕ умĕнхи социализмлă ăмăртăва хутшăнса дистанци коллективĕ чугунçула лайăх тытса усрама сăмах панă. Çакна пурнăçа кĕртме сахал мар ĕçлемелле пулнă. Юрăхсăра тухнă темиçе çĕр рельсăсене, накладкăсене улăштарнă, темиçе пин костыль çапнă, нумай тĕрлĕ инструментсемпе оборудованисене юсанă. Ăмăрту нумай çынсене паллă кăларчĕ. Халĕ Устиния Егорова çинчен, вăл яланах икĕ норма таран тултарса ĕçлени çинчен, бригадир Семенов юлташ хăйĕн бригадипе пĕрремĕш вырăна тухни, çул мастерĕ Федоров юлташ участокĕнче чугунçул лайăх пулни çинчен Канашра пурте тенĕ пекех пĕлсе тăраççĕ. Кунта стахановецсемпе ударниксен списокне татах та нумай чăсма пулать. Вĕсем йышлăн, 400 çынна яхăн. Çавсем хастарлăн ĕçленине пула ĕнтĕ конференци умĕнхи ăмăртура пĕтĕм Хусан чугунçулĕ çинче иккĕмĕш вырăна тухнă. Çакăншăн Хусан чугунçулĕн управленийĕ Канашри дистанци коллективне 3700 тенкĕ парса премиленĕ.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă решенисемпе паллашнă хыççăнах кашни участокра тасалăхпа тирпейлĕхшĕн, ĕç тухăçлăхне ӳстерессишĕн, браксене пĕтерессишĕн хĕрӳллĕ кĕрешӳ пуçланчĕ. Иртнĕ уйăх хушшинче мастерскойсен, складсен, общежитисен сăн-сăпачĕ палăрмаллах улшăннă. Тĕрлемес станцинче общежитине шуратнă, кунта тирпейлĕх. Рабочисем валли кроватьсем, выртса тăмаллисем туяннă. Складсенче инструментсене тасатса майлаштарса хунă. Таса та ăшă çуртра пурăнаççĕ халĕ рабочисем, çирĕп график тăрăх ĕçлеççĕ. Канашри мастерской тирпейсĕрлĕхпе паллă пулнă: инструментсем юрăхсăр тимĕрсемпе пĕрле выртнă, тумтирсем çакмаллисем пулман. Халĕ пачах урăхла, инструментсем ятарласа тунă ещĕксенче, кашни рабочи валли тумтирсем çакмалли шкафсем пур. Столярнăй цехра та тирпейлĕх тăвас тĕлĕшпе сахал мар ĕçленĕ.

Мастерскойсене график тăрăх ĕçлеме куçарни ĕç тухăçлăхне ӳстерсе пыма майсем туса панă. Мастерскойсем плана ирттерсе тултараççĕ. Нумай рабочисем хăйсен нормине ытларах тултарма пуçларĕç. Маляр Андреев, хăйĕн юлташĕпе пĕрле, куллен виçĕ норма ытла парать. Тимĕрç И. Григорьев юлташ икĕ норма тултарать.

Анчах тунă ĕçсем çителĕксĕр-ха. Партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене пурнăçа кĕртсе пыма çине тăрса ĕçлемелле, темиçе вунă тĕрлĕ ĕçсем тумалла.

Рабочисем кăнтăрла хĕрсе ĕçленĕ хыççăн кану вăхăтне культурăллă ирттереççĕ. Свияжск станцинче партконференци материалĕсене вĕренме кружок организациленĕ. Ăна ВКП(б) членĕ Монахов юлташ ертсе пырать. Агитаторсем, вĕсем пурĕ 16 çын, рабочисене тĕнчери тата хамăр совет союзĕнчи хыпарсемпе куллен паллаштараççĕ. ВКП(б) кандидачĕ Грошев юлташ куллен хаçатсем вуласа парать, рабочисене конференци йышăннă решенисене пурнăçа кĕртсе пыма организацилет. Парторганизаци кашни коммуниста ĕç панă.

Çурхи кунсем çывхарса çитрĕç. Çуркунне чугунçулне пăхса усракансемшĕн ответлă тапхăр пулса тăрать. Кăçал юр нумай пулчĕ, апла пулсан, шыв нумай пуласса кĕтмелле. Çурхи шыв чугунçулне, кĕперсемпе трубасене сиенлеме пултарать. Канаш дистанци руководителĕсем тата пĕтĕм коллектив çавна асра тытса тăраççĕ, çурхи шывпа кĕрешме хатĕрленеççĕ. Çурхи шывпа кĕрешнĕ чух кирлĕ инструментсемпе материалсене вырăнсене çитернĕ. Шыв çĕмĕрме пултаракан вырăнсене сыхлама уйрăм çынсем уйăрнă. Чугунçул лини хĕрĕнчи канавсене юртан тасатнă, кĕперсем, трубасем патĕнче шыв çулĕсене уçнă. Лини çине шыв тулма пултаракан вырăнсене юртан тасатаççĕ. Кунпа пĕрлех çуллахи вăхăтра ремонт ĕçне ăнăçлăн туса пыма хатĕрленеççĕ. Инвентарьсене юсанă, халĕ крестовинăсене тата ытти материалсене юсаççĕ.

Çурхи шывсем кĕрлесе юхнă чухне те, çуллахи вăхăтра та поездсем шанăçлă та чăтăмлă çул тăрăх çӳреччĕр. Çакăн пек шухăшпа пурăнать тата ĕçлет дистанци коллективĕ.

М. ТИТОВ.

(Хамăр корр.).

КУЛЛЕН КИРЛӖ ТАВАРСЕМ ЫТЛАРАХ ТУСА КӐЛАРАР!

Халӗ те вырӑнтан хускалман

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ «Вырӑнти чӗртавартан куллен кирлӗ таварсем тата продовольстви тӑвассине ӳстермелли мероприятисем ҫинчен» постановлени йышӑннӑранпа икӗ уйӑх ытла иртрӗ. Предприятисем тата промартельсем партипе правительство постановленине пурнӑҫа кӗртсе пынӑ май куллен кирлӗ таварсем туса кӑларассине чылай ӳстерчӗҫ.

Шупашкар хулинчи предприятисемпе артельсем те хӑйсен ӗҫне лайӑхлатса пыраҫҫӗ. Февралӗн 15-мӗшӗнчен пуҫласа мартӑн 15-мӗш тӗлне куллен кирлӗ таварсем туса кӑларасси ӳсрӗ. Пӗрремӗш квартал планне Шупашкарти предприятисем 72,6 процент тултарчӗҫ. Куллен кирлӗ таварсем туса кӑларас тӗлӗшпе «Красный молот», «Красный кустарь», «Промполиграф» тата вӑрманпромартелӗсем лайӑх ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем ҫак таварсене туса кӑларас плана тултарса пыраҫҫӗ.

Предприятисем хӑйсен планӗсене тултарса пыраҫҫӗ пулин те, куллен кирлӗ таварсене ӗҫсыннисене кирлӗ чухлӗ туса кӑларма тытӑнман-ха. Промышленность предприятийӗсен тата артельсен руководителӗсем хӑйсен ӗҫӗнчи ответлӑха туйса илмен. Вӗсем ӗҫсыннисен ыйтӑвӗсене пурнӑҫлама тӑрӑшмаҫҫӗ.

Мартӑн 15-мӗш тӗлне шута илнӗ тӑрӑх, Шупашкар хулинчи предприятисем пӗрремӗш кварталти производство планне ҫителӗксӗр пурнӑҫласа пыни курӑнать. Хулари сакӑр предприяти хӑйсен планне 69 процент кӑна тултарнӑ. Куллен кирлӗ таварсем туса кӑларас плана та начар пурнӑҫланӑ. Ҫавӑн пекех промартельсем те плана тултарса пымаҫҫӗ.

Куллен кирлӗ таварсем туса кӑларма предприятисенче тата артельсенче чӗртаварсемпе оборудовани ҫителӗклӗ. Апла пулин те, предприятисен руководителӗсем хӑйсен ӗҫӗсене урӑхлатса ҫӗнетмен. Таварсен ассортиментне ҫӗнетсе пымаҫҫӗ. Хулари промкомбинатра 40 тӗслӗ япала туса кӑларас вырӑнне 12 тӗслӗ япала кӑна тӑваҫҫӗ. «Металлист», «Леспромартель» тата «Кооператор» артельсем те ҫӗнӗ таварсем туса кӑларас тӗлӗшпе ҫителӗксӗр ӗҫлеҫҫӗ.

Предприятисемпе артельсен руководителӗсем ответсӑр пулнипе тата оперативлӑ ертсе пыман пирки ӗҫре пысӑк ҫитменлӗхсем пур. Ҫак сӑлтавпах Чӑвашпромсоюз системине кӗрекен хулари артельсем 960 пин тенкӗлӗх, Швейпромсоюз—297 пин тенкӗлӗх, промкомбинат—53 пин тенкӗлӗх тата Чӑвашвӑрманпромсоюз артелӗсем 21 пин тенкӗлӗх куллен кирлӗ таварсем туса кӑларайман.

Чӑвашпромсоюзпа Древпромсоюзра тата вӗсен артелӗсенче ӗҫ тухӑҫлӑхӗн показателӗсем ҫук, туса кӑларакан продукци мӗн чухлӗ тӑни паллӑ мар. Чӗртаварсене ӑҫтан тата мӗнле илмеллине те пӗлмеҫҫӗ.

Артельсем хӑйсем туса кӑларакан продукци пахалӑхне ӳстерессишӗн тӑрӑшмаҫҫӗ. Кунсӑр пуҫне таварсен хакне йӳнетес тӗлӗшпе те кирлӗ пек ӗҫлеме тытӑнман. Нумаях пулмасть Чебторгӑн 4-мӗш номерлӗ магазинӗнче цинкран тунӑ витресене 4 тенкӗ те 20 пуса, ваннӑсене 14 тенке сутрӗҫ. Ҫав вӑхӑтрах «Металлист» артель туса кӑларакан витресем 10 тенкӗ те 70 пус, тазсем 12 тенкӗ те 50 пус тӑраҫҫӗ. Артель витресемпе тазсене ахаль тимӗртен кӑна туса кӑларать пулин те, цинкран тунӑ тата инҫетри хуласенчен илсе килнӗ витресенчен хаклӑрах хакпа сутать. Ҫак факт артельсенче продукци хакне йӳнетме кирлине уҫҫӑнах кӑтартса парать.

Предприятисен ҫӗнӗ строительстви тата предприятисене аслӑлатасси чӑтма ҫук япӑх пырать. Строительство валли уйӑрнӑ укҫа-тенкӗпе усӑ курмаҫҫӗ. Кӑҫал строительство валли 1.023 пин тенкӗ уйӑрнӑ пулсан, паянхи куна ҫак укҫапа пачах та усӑ курман. Госбанк кивҫен паракан укҫапа Ленин ячӗпе тӑракан артель тата плодоварочнӑй заводсӑр пуҫне, ытти предприятисем усӑ курмаҫҫӗ. Ҫакӑн пирки строительство материалӗсем хатӗрлес ӗҫ юлса пырать, тума пуҫланӑ строительствӑна та нумай вӑхӑта тӑсаҫҫӗ. Предприятисене сарса пырасси уйрӑмах пысӑк хӑрушлӑхра тӑрать.

Предприятисене аслӑлатасси юлса пыни вӗсен руководителӗсем хӑйсен ӗҫӗсене йӗркеллӗ пурнӑҫласа пыманнинчен килет. Строительство валли уйӑрнӑ укҫа-тенкӗпе усӑ курманни ҫавӑн ҫинчен калать те ӗнтӗ. Вӗсем строительство проекчӗсем, сметӑсем вӑхӑтра туса хатӗрлемен пулнӑ. Чӑвашпроектра ӗҫлекенсем те предприятисене строительство ӗҫне тытӑнма чӑрмантараҫҫӗ, проектсене вӑхӑтра туса памаҫҫӗ.

Предприятисенче выльӑх-чӗрлӗхсем тата кайӑк-кӗшӗксем усрасси ҫавтери пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Хулари предприятисенче ку ӗҫе те тивӗҫлипе тытӑнман. Вӗсем хӑйсене панӑ плана начар пурнӑҫласа пыраҫҫӗ. План тӑрӑх Шупашкарти предприятисенче ӗне—140, сысна—822, кайӑк-кӗшӗксем 5 пин пуҫ усрамалла. Паянхи куна вӗсем ӗне—110, сысна—335 пуҫ кӑна илнӗ. Кайӑк-кӗшӗксем усрасси калама ҫук япӑх пырать. Шупашкарти предприятисем кайӑк-кӗшӗксене 5 пуҫ ҫеҫ усраҫҫӗ.

Выльӑх-чӗрлӗхсем усрас тӗлӗшпе Чӑвашсоюз системине кӗрекен сӑра завочӗ, чугунҫул станцинчи буфет, ача ҫуратмалли ҫурт, тир-сӑран комбиначӗ, хула Совечӗн совхозӗ т. ыт. уйрӑмах начар ӗҫлеҫҫӗ. Столовӑйсемпе ресторансен тресчӗ тӑрӑх февралӗн 1-мӗш тӗлне пулнинчен сыснасен хисепӗ 34 процент чакнӑ.

Предприятисенче выльӑх-чӗрлӗхсене усрамалли витесем ҫук. Чебторг вите ҫук пирки хула сывӑхӗнчи ялта, колхозниксем патӗнче 54 сысна усрать. «Пекарь» артелӗнче выльӑхсене усрамалли вырӑнсем ытла та начар. Унта выльӑхсене туса ҫитермен сарай пекинче усраҫҫӗ. Сӑра заводӗнче, Чӑвашсоюзра, партстационарта, гинекологически больницӑра выльӑх усрамалли вырӑнсем пачах та ҫук.

Столовӑйсемпе ресторансен тресчӗн выльӑх усрамалли вите тума укҫа-тенкӗ, строительство материалӗсем ҫителӗклӗ. Чӑваш АССР Совнаркомӗ Чебторга 100 пуҫ вырнаҫмалӑх сысна вити тума ирӗк панӑ. Апла пулин те вӗсем витесем тума тытӑнман, ятарласа уйӑрнӑ укҫа-тенкӗпе те усӑ курмаҫҫӗ.

Атӑл лешъенче—кӳлӗсем, пӗвесем нумай. Вӑл кӳлӗсенче пулӑ тытма суту-илӳ организацисем ҫумне ҫирӗплетсе панӑ. Суту-илӳ организацийӗсем хӑйсем ҫумне ҫирӗплетнӗ кӳлӗсенче пулӑ тытмаҫҫӗ. Ҫавӑн пирки магазинсенче те, столовӑйсенче те чӗр пулӑ сайра-хутра кӑна пулать. Чебторг пӗрремӗш кварталта—120 килограмм, «Пекарь» артель — 200 килограмм пулӑ ҫеҫ тытнӑ. Столовӑйсемпе ресторансен тресчӗ пӗр пулӑ та тытман. Суту-илӳ организацисен руководителӗсем вырӑнти чӗртавартан продовольстви тӑвас ӗҫе хакламаҫҫӗ.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ йышӑннӑ постановление пурнӑҫласси предприятисем умӗнче тӑракан ответлӑ задача пулса тӑрать. Промышленность предприятийӗсем, артельсен тата суту-илӳ организацийӗсен руководителӗсен партипе правительство решенине пурнӑҫлассишӗн пӗтӗм вӑйя хурса ӗҫлемелле. Куллен кирлӗ таварсене тата продовольствине вырӑнти чӗртавартан ҫителӗклӗ таран хатӗрлемелле.

В. КАЛЯКАНОВ.

Район промышленноҫӗ ҫинчен

Шӑхасан—ялхуҫалӑхлӑ район. Пилӗк ҫул каярах район территоринче промышленноҫлӑ предприятисем пачах та пулман. Халӗ те вӗсем сахал: тӑватӑ промартель, квас мастерскойӗ тата типографи пур,—ҫаксем ӗнтӗ районӑн вырӑнти промышленноҫӗ. Ҫак предприятисем ҫулталӑк хушшинче те ҫур миллион тенкӗлӗх продукци туса кӑлараймаҫҫӗ. Паллах, вӑл ҫителӗксӗр. Ҫавӑнпа та вырӑнти промышленноҫа аталантарасси питех те кирлӗ тата пысӑк ыйту пулса тӑрать.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ кӑҫалхи январӗн 9-мӗшӗнче «Вырӑнти чӗртавартан куллен кирлӗ таварсем тата продовольстви тӑвассине ӳстермелли мероприятисем ҫинчен» йышӑннӑ постановлени вырӑнти промышленноҫпа промкооперацине вырӑнти чӗртаварсенчен куллен кирлӗ таварсемпе ҫимӗҫсем туса кӑларас тӗлӗшпе ӗҫе анлӑн сарса яма пысӑк майсем туса пачӗ. 1941 ҫулта районри предприятисемпе артельсен куллен кирлӗ таварсем 466.445 тенкӗлӗх памалла. Вӑл шутран: квас мастерскойӗн 60.200 тенкӗлӗх, промартельсен 350 пин тенкӗлӗхе яхӑн продукци туса кӑлармалла. Кунсӑр пуҫне, районри вӑрман хатӗрлекен конторӑн килҫуртра кирлӗ тӗрлӗрен япаласем, каткапичке таврашӗ, урапа-ҫуна хатӗрӗсем 40 пин тенкӗлӗхе яхӑн туса кӑлармалла. Калиновкӑри урапа-ҫуна юсакан мастерскойӑн (халь вӑл ӗҫлеме тытӑнайман-ха) колхозсем валли 100 стан урапа кустӑрми, 80 урапа, 100 ҫуна, 1000 пӗкӗ т. ыт. те туса кӑлармалла.

Шӑхасан сельповӗ сыснасем усраса 1941 ҫулта 200 пӑта яхӑн аш-какай хатӗрлеме, столовӑй ҫумӗнче подсобнӑй хуҫалӑх организацилесе унта столовӑй валли ҫителӗклӗ таран купӑста, сухан, хӑяр т. ыт. ҫимӗҫсем те лартса тума палӑртнӑ. Кӑҫал кашни сельпо ҫумӗнчех утар организацилемелле. Районӗпе 14 колхозра 21 гектар лаптӑкӗш шывра пулӑ ӗрчетмелле.

Районра промышленноҫлӑ предприятисен шучӗ те ӳсмелле. Кӑҫал тир-сӑран тӑвакан мастерской тума палӑртнӑ.

Анчах ку—ӗҫӗн пуҫламӗшӗ кӑна-ха. Вӗсем пурте малашне тумалли ӗҫсем пулса тӑраҫҫӗ. Палӑртнӑ мероприятисене пурнӑҫлас тесен, нумай ӗҫлемелле. Промышленноҫлӑ предприятисен хӑйсен заданийӗсене тултарассишӗн пӗтӗм вӑйя хурса ӗҫлени кирлӗ.

Анчах калас пулать, паянхи куна районри промартельсем хӑйсен ӗҫӗсене партипе правительство постановленийӗ хушнӑ пек урӑхлатса ҫӗнетес тӗлӗшпе нимех те туман.

Шуркассинчи ҫӗвӗ ҫӗлекен артель районра чи лайӑх, малта пыракан артель шутланать. Ӑна коммунист Николаев юлташ ертсе пырать. Чӑнахах та ку артель производствӑллӑ плана кашни уйӑхра ытлашшипех тултарса пырать. Анчах вӑл халь те кивӗ майпах ӗҫлесе пырать-ха. Кунта ассортимента пуянлатассишӗн тӑрӑшмаҫҫӗ, вырӑнти чӗртаварсем шыраса тупасси ҫинчен те интересленмеҫҫӗ. Ҫак артельте улӑм шлепкесем, картуссем, сумкӑсем т. ыт. те тӑвас ӗҫе организацилеме майсем пур, ӗҫе хӑюллӑнрах тытӑнни кӑна кирлӗ.

Ҫавӑн пекех Шӑхасанти «Сталь» промартельте шапа хуранӗсенчен тӳмесем, хулӑран корзинкӑсем тума, Матьшӳри «Патрон» промартельте хӗлӗхсемпе шӑртсенчен тӗрлӗрен щеткӑсем тӑвас ӗҫе организацилеме май пур. Матьшӳре ку тӗлӗшпе специалистсем те ҫителӗклӗ, вӗсем хӑйсем тӗллӗн щеткӑсем туса базарсенче сутаҫҫӗ. Анчах темшӗн вӗсене артеле явӑҫтармаҫҫӗ.

Районри хӑшпӗр промартельсем пирки уйрӑммӑн чарӑнса тӑма тивет. Ямашри «Стахановец» промартель районӗпе чи пысӑк промартель шутланать. Унӑн членӗсем 300 ҫынтан та иртеҫҫӗ. Вӗсем пуринчен ытла чӑпта ҫапаҫҫӗ. Анчах хальхи вӑхӑтра вӗсенчен 100 ҫынна яхӑн кӑна артель валли ӗҫлеҫҫӗ. Ыттисем вара, промартель хӳттипе вӑрманта ӗҫлессинчен т. ыт. ӗҫсенчен те хӑтӑлса юлнӑ та, хӑйсен мучалипе чӑпта ҫапса, ӑна сутса спекуляци тума тытӑннӑ. Промартель кӑҫалхи 1-мӗш квартал планне 32 процент кӑна тултарнӑ.

Шӑхасанти «Сталь» промартелӗн ӗҫӗсене илсе пӑхӑпӑр. Ку артель—район центрӗнче, кӑтартуллӑн ӗҫлесе пымалла пек. Анчах кунта ӗҫсем пӗтӗмпех тепӗр майлӑ пулса пыраҫҫӗ. 1940 ҫулта 15 пин тенкӗ убытка панӑ.

Шӑхасантах квас мастерскойӗ пур. Вӑл та ҫителӗклӗ ӗҫлесе пымасть. Кӑҫалхи 1-мӗш квартал планне мастерской 47 процент кӑна тултарнӑ. Ененмелле мар, анчах факт: кунта пӗр рабочи пуҫне администрацилпе управлени аппаратӗнче ӗҫлекенсем виҫӗ ҫын тивет. Ӑҫтан тухӑҫлӑн ӗҫлеме пултартӑр ҫакӑн пек предприяти!

Паллах, район центрӗнчи предприятисенче ҫакӑн пек йӗркесӗрлӗхсем пулса пыни район руководителӗсене чыс тумасть.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ куллен кирлӗ таварсене туса кӑларас ӗҫре вырӑнти чӗртаварсемпе май килнӗ таран туллин усӑ курма хушаҫҫӗ. Район хӑйӑр тата тӑм запасӗсемпе пуян. Ҫак чӗр таварсен иксӗлми запасӗсем районра кӗленче тата стройматериалсен (кирпӗч, черепица) производствине организацилеме май параҫҫӗ.

Шӑхасан базарӗнче час-часах хулӑран ҫыхса тунӑ корзинкӑсем, сӑпкасем тата ытти япаласем сутнине курма пулать. Ку тӗлӗшпе уйрӑм кустарьсем тахҫанах ӗҫлеҫҫӗ. Мӗншӗн артель организацилемелле мар-ха? Ҫавал шывӗн сулахай ҫыранӗнче хӗрлӗ хӑва лартса ӳстермелли пит лайӑх вырӑнсем пур. Район территоринче ун пек вырӑнсем 1 гектар ытла шутланаҫҫӗ.

Пулӑна пурте юратаҫҫӗ. Ҫав вӑхӑтрах пулӑ хуҫалӑхне вырӑнтах анлӑн организацилеме тӑрӑшмаҫҫӗ, унпа сахал интересленеҫҫӗ. Район территоринче 35 километр тӑршшӗ Ҫавал шывӗ юхса иртет. 55 гектар таран шутланать унӑн ҫийӗ. Кунсӑр пуҫне, кашни колхозра тенӗ пекех кӳлӗсемпе плотинӑсем пур. Ҫавал шывӗ кӑна района ҫулталӑк хушшинче 250—300 центнер пулӑ пама пултарать. Халь шӑпах пулӑ тытас вӑхӑт ӗнтӗ. Ку тӗлӗшпе хӑшпӗр колхозсенче бригадӑсем организациленӗ. Анчах магазинсенче те, столовӑйсенче те пулӑ ҫук-ха.

Партипе правительство постановленине пурнӑҫа ӑнӑҫлӑн кӗртсе пырса, вырӑнти чӗртавартан куллен кирлӗ таварсем тата продовольстви тӑвассине ӳстерме районра пур условисем те ҫителӗклӗ. Тимлӗн, ҫине тӑрса ӗҫлени кӑна кирлӗ.

А. СОЛОВЬЕВ.

Электросварка инструкторӗсене хатӗрлес ӗҫ

Ӗҫ вӑйӗсен Резервисен СССР Совнаркомӗ ҫумӗнчи Главнӑй Управленийӗн начальникӗ Москатов юлташ автоматлӑ электродуговой сваркӑн 2.400 инструктор-наладчикне вӗрентсе хатӗрлесси ҫинчен приказ кӑларнӑ. Вӗсене судостроительнӑй промышленноҫпа металлурги промышленноҫӗн ремесленнӑй училищесенче Ленинградра, Днепропетровскра, Нижний Тагилра, Бакура, Киевра, Николаевра, Свердловскра, Харьковра, Ростовра, Мускавра тата Мускав облаҫӗнчи Мытищире вӗрентсе хатӗрлеҫҫӗ.

Электросваркӑн пулас инструкторӗсене производство ӗҫне вӗрентме Мускаври, Ленинградри тата Киеври ремесленнӑй училищӗсенче ятарласах станоксем туса хатӗрлес ӗҫе организацилеҫҫӗ.

Майӑн пӗрремӗш тӗлне ҫӗнӗ кадрсене вӗрентме хушнӑ мастерсен квалификацине хӑпартма пӗр уйӑхлӑх курссем организацилеҫҫӗ. (ТАСС).

„Запаслӑ пайсем ҫук...“

Машинно-тракторнӑй станци тавра кӗрт хывса кайнӑ, вӑл баррикада пек туйӑнать. МТС килкартийӗнче ялхуҫалӑх машинисем — плугсем т. ыт. те юр айӗнче хӑйсен хӑшпӗр пайӗсене кӑтартса лараҫҫӗ.

«Баррикада» варринче мастерской. Ку мастерской патне пыма пӗртте кӑмӑл туртмасть: вӑл пылчӑк ӑшне путма пуҫланӑ, тавралӑхра йӗркесӗрлӗх хуҫа пулса тӑнӑ.

Ҫаксем пирки МТС директорӗ Куликов тата унӑн политика енӗпе ӗҫлекен заместителӗ Куралев нимӗн те хумханмаҫҫӗ.

— Эсир пылчӑк ҫине питех ан пӑхӑр, унсӑр пулмасть. Халь ҫуркунне енне сулӑнтӑмӑр, ӑна пӗлӗр,—теҫҫӗ вӗсем хӑйсем патне пырса тухакан ҫынсене.

Тӗрӗс. Ҫуркунне енне сулӑнтӑмӑр. Апла пулсан та МТС тракторсене вӑраххӑн юсать.

Мӗнрен килеҫҫӗ ҫаксем? Ку ыйту ҫине МТС директорӗ хӑй те, унӑн заместителӗ те, тракторист-ремонтерӗсем те, пӗр ҫын пек пулса, ҫапла ответлеҫҫӗ:

— Запаслӑ пайсем ҫителӗксӗр. Ремонт ӗҫне укҫа-тенкӗ вӑхӑтра парса тӑмаҫҫӗ, — теҫҫӗ.

Ҫапла вӗсем хӑйсем кая юлса пынине пӗтерес вырӑнне объективлӑ сӑлтавсем шыраса лараҫҫӗ. Трактористсемпе рабочисене ӗҫре малта пыракан МТ Станцисен опычӗсемпе паллаштарас, мастерскойри ӗҫе тӗрӗс организацилес, шалти мӗнпур ресурссемпе усӑ курас, запаслӑ пайсене реставрацилес ӗҫе анлӑрах сарса ярас, ҫапла вара пӗтӗм тракторсене пысӑк пахалӑхпа юсаса пӗтерес тӗлӗшпе никам та нимӗнле ӗҫ пуҫарса пымасть.

Мастерскойӗнче такӑнса ӳкмелле: ӑҫта килчӗ унта запаслӑ пайсем йӑваланса выртаҫҫӗ, йӑлтах пилчӑкланса пӗтнӗ.

— Ку запаслӑ пайсене пуҫтарса хурсан аван пулмалла, тепӗр чухне кирлӗ пулӗҫ,—сӑмах хушрӗ юлташсенчен пӗри.

— Хамӑр та ҫапла шухӑшлатпӑр ҫав. Тепӗр чухне вӗсем кирлӗ пулаҫҫӗ. Халӗ пуҫтарса хуратпӑр та, кайран кирлӗ пулсан каллех вӗсене кунта кӑларса хумалла килет. Апла выртсан та кансӗрлесех каймаҫҫӗ, никам та кунта тройкӑпах килсе ҫӳремӗ, —терӗ Куликов юлташ.

Эпир ӑна: «тем пек йӗркене кӗртесчӗ, ал ҫитерейместпӗр», тесе калать пулӗ терӗмӗр. Апла каласси пулмарӗ унӑн, пачах урӑхла, хӑйсем йӗркесӗрлӗх ӑшне путнине палӑртса пачӗ.

Ӑҫта тасалӑхпа йӗркелӗх ҫук, вӑл предприяти йӗркеллӗ ӗҫлеме пултараймасть. Тасамарлӑх вӑл — пурпӗрех йӗркесӗрлӗхе, дисциплина юхӑнса каяссине ҫуратать тата вӗсен ҫӑлкуҫӗ пулса тӑрать. Ҫак тасалӑха тата элементарлӑ йӗркелӗхе туса хурас ӗҫе МТС ҫумӗнчи пуҫламӗш парторганизаци дирекци ҫине йӑвантарать, дирекци рабочком ҫине тиет, рабочком комсомол организацийӗ ҫине ярать. Ҫапла майпа кунта тасалӑхшӑн та, йӗркесӗрлӗхшӗн те, тракторсене юсас плана вӑхӑтра тултарса пырассишӗн те тивӗҫлипе кӗрешмеҫҫӗ. Ӑна МТ Станцийӗн кулленхи ӗҫӗсем аван кӑтартса параҫҫӗ.

МТС мастерскойӗнче куллен 30—35 тракторист-ремонтерсем, бригадирсем «ӗҫлеҫҫӗ». Вӗсен нимӗн чухлӗ те ӗҫ ӑнмасть, тракторсем йӗритавра кускаласа ҫӳренипех кун иртет.

Мӗншӗн? Кунта кашнин пӗр юрӑ:

— Запчаҫсем ҫитмеҫҫӗ...

Тӗрӗс-и вӑл?

Кунта запаслӑ пайсене реставрацилессине хисепе хумаҫҫӗ. Вӗсене обязательнӑ ҫӗнӗ пайсем кирлӗ тата вӑл пайсене обязательнӑ Канашран кӳрсе килсе памалла.

МТС мастерскойӗнче пӑсса хунӑ тракторсем чылай лараҫҫӗ. Ку тракторсем валли хӑшпӗр пайсем ҫитмеҫҫӗ, вӗсене реставрацилемелле, вӗсене реставрацилеме май пулсан та, унта пырса «ал чикмеҫҫӗ». Оборудовани ахаль ларать. Тепӗр станокӗ, токарь ҫук пирки, ӗҫлемест.

МТ Станцийӗн тракторсем тахҫанах юсаса ҫитерме май пулнӑ. Кунта иртнӗ ҫулхи уроксене шута илмен. Малтанхи вӑхӑтрах тракторсене юсас график пӑсӑлса пынӑ, шалти ресурссемпе усӑ курмасӑр тӑнӑ.

Иртнӗ эрнере МТС ҫумӗнчи пуҫламӗш парторганизацинчи коммунистсен пухӑвӗ пулчӗ. Унта партин XVIII конференцийӗн решенийӗсем ҫинчен сӳтсе-яврӗҫ. Пухура МТС юлса пыни ҫинчен чылай тухса калаҫрӗҫ, татӑклӑ улшӑнусем тума кирлине кӑтартса хӑварчӗҫ. Резолюцире те ҫавсем ҫинченех палӑртрӗҫ. Ҫав-ҫавах улшӑнусем сахал. Трактористсем ӗҫ вӑхӑчӗпе туллин усӑ курмаҫҫӗ, мастерскойри йӗркелӗхпе тасалӑхшӑн тӑрӑшмаҫҫӗ, социализмлӑ ӑмӑртӑва сарса пымаҫҫӗ.

МТС тракторсем юсас плана вӑхӑтра тултарассишӗн ВКП(б) райкомӗпе районри Совет исполкомӗ те питех хыпӑнмаҫҫӗ.

Элӗк. («Чӑваш Коммуни» корр.).

Колхоз заданине тултарчӗ

«Сталинцы» колхоз (Ҫӗрпӳ районӗ) членӗсем вӑрман хатӗрлеме панӑ заданине мартӑн 24-мӗш тӗлне ытлашшипех тултарчӗҫ. Государствӑшӑн пит кирлӗ ӗҫе вӑхӑтра пурнӑҫа кӗртес тесе, колхозниксем тӑрӑшса, пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлерӗҫ.

• • •

Эпир ҫак заметкӑрах тата Буинскри йывӑҫ ҫуракан завод конторинчи бюрократизма пӗтерме кирли ҫинчен те каласа хӑварасшӑн. (Эпир завода валли вӑрман касса турттарса патӑмӑр).

Ку конторӑра пирӗн вӑрман ӗҫлени ҫинчен квитанци илеймесӗр тертленмелле килчӗ.

Вӑрман ӗҫлеттерекен десятникрен квитанци илме шӑпах пӗр кун иртрӗ. Унтан хут ҫыртарса илсен, завод конторине пытӑмӑр.

— Бухгалтерине кӗрӗр, унта расчет туса параҫҫӗ, — терӗ пире конторӑра ӗҫлекен Бочкарев юлташ. Кӗтӗмӗр бухгалтерине. Кунта ларакансен пӗр юрӑ:

— Пирӗн вӑхӑт ҫук, пире ӗҫлеме ан чӑрмантарӑр, — теҫҫӗ вӗсем.

Аптранипе директор патне те кӗрсе пӑхрӑмӑр. Вӑл та ӗҫе татса пама шутламарӗ, — кӗтсе тӑма хушрӗ тата хӑйне ӗҫлеме чӑрмантарма кирлӗ марри ҫинчен асӑрхаттарчӗ. Ҫапла ахалех виҫӗ кун иртрӗ, анчах вӑрман ӗҫлени ҫинчен хут ҫыртарса илсе пулмарӗ.

Пирӗн пекех квитанци илеймесӗр кунта «Красный этновец» колхозран Евдокимов, «Прожектор» колхозран Ильин, Леваневский ячӗпе тӑракан колхозран Павлов юлташсем виҫ-тӑватшар кун пурӑннӑ.

Ҫакӑн пек япӑх, бюрократла ӗҫлеҫҫӗ Буинскри йывӑҫ ҫуракан заводӑн конторинче. Пирӗн шутпа, вӗсене лайӑхрах ӗҫлекен тумалла.

А. МИХЕЕВ.

«Сталинцы» колхоз председателӗ, Ҫӗрпӳ районӗ.

График тӑрӑх ӗҫлеме пуҫланӑ хыҫҫӑн

ЛЕНИНГРАД, мартӑн 26-мӗш. (ТАСС). Енер С. М. Киров ячӗпе тӑракан ҫип комбиначӗ квартал программине тултарнӑ. 2.723 тонна тата 91.690 катушка ҫип туса кӑларнӑ. Ҫак ҫитӗнӗве ӑна талӑкри график тӑрӑх ӗҫленипе тунӑ.

Ҫирӗп график тӑрӑх ӗҫлеме пуҫланӑ хыҫҫӑн плана цехсем кӑна мар, кашни рабочи кунсеренех тултарса пыраҫҫӗ.

Шкулсенче тӑван чӗлхене вӗрентес ӗҫӗн пахалӑхне ӳстермелле

Шкулта ачасене программа тӑрӑх вӗрентсе ҫирӗп пӗлӳ парас ӗҫре тӑван чӗлхе пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Ачасем тӑван чӗлхене ҫителӗклӗ пӗлмеҫҫӗ пулсан, вара ытти предметсене вӗренес ӗҫ те япӑх пырать. Кӗнекене ӑнланулла вуласа вӗренмен ача учебниксемпе те ҫителӗклӗ усӑ курма пӗлмест, калаҫу чӗлхи ҫителӗклӗ аталанман пулсан, ун пек ача, паллах, хӑй пӗлнине те ҫыхӑнуллӑ, йӗркеллӗ каласа пама пултараймасть.

Ку вӑл — учительсемшӗн пит те паллӑ. Ҫапах та нумайӗшӗ ун ҫинчен манаҫҫӗ.

Эпир ҫак статьяра чӑваш шкулӗсенче тӑван чӗлхе вырӑс чӗлхине вӗрентес ӗҫре мӗнле пысӑк вырӑн йышӑнса тӑни ҫинчен каласшӑн.

Шкулта вӗренекен ачасене эпир час-часах: вӗсем вырӑсла япӑх пӗлеҫҫӗ, тесе ӳпкелетпӗр; учительсем ачасене вырӑсла калаҫма, ҫырма япӑх вӗрентеҫҫӗ, тетпӗр. Чӑнах та пирӗн шкулсенче ачасене вырӑсла вӗрентес ӗҫ ҫителӗклӗ ҫӳллӗ пусӑмра тӑмасть-ха. Пуҫламӗш шкулсен IV-мӗш класӗнче вӗренекен ачасем хушшинче вырӑсла ҫырнӑ чухне хӑйсен ячӗсемпе хушамачӗсене тӗрӗс ҫырма пӗлменнисем те пур. V—VI-мӗш классенче, хӑшпӗр чухне VII-мӗш классенче вӗренекенсем те, тетрадь ҫийӗсем ҫине ҫырнӑ чухне йӑнӑшсем тӑваҫҫӗ. Предложенисем ҫырнӑ чухне чарӑну паллисем лартма пӗлмеҫҫӗ, тӗрлӗрен орфографиллӗ йӑнӑшсем туса ҫыраҫҫӗ. Кун пек йӑнӑшсем, пуринчен ытла, тӗрӗслевлӗ ӗҫсенче палӑраҫҫӗ. Акӑ кӑҫалхи вӗренӳ ҫулӗн пӗрремӗш ҫурҫулӗн вӗҫӗнче пулса иртнӗ тӗрӗслевлӗ ӗҫсене илсе пӑхар.

Тӑваттӑмӗш классенче вырӑс чӗлхипе диктант ҫырнӑ чухне хӑшпӗр шкулта ачасем текст тӑрӑх «река Сура» ҫырнӑ чухне Сӑрӑ шыв ятне пӗчӗк саспаллипе ҫырса йӑнӑш туни пайтах тӗл пулать. Сӑмахран, Вӑрнар районӗнчи Упнер шкулӗнчи IV-мӗш «А» класра 26 ачаран 10 ача Сӑрӑ шыв ятне пӗчӗк саспаллипе ҫырнӑ, IV-мӗш «Б» класра 26 ачаран ҫак йӑнӑша туни 13 ача (50 процент). Хутарти вӑтам шкулта IV-мӗш класра вӗренекен ачасен ӗҫӗнче ҫак йӑнӑш 50 процент ытла тӗл пулать (30 ачаран 17 ача «Сура» сӑмаха йӑнӑш ҫырса тепӗр хут тӳрлетнӗ). Ҫакӑн пекех Шупашкар районӗнчи Шӑмӑршӑ шкулӗнчи IV-мӗш класра вӗренекен 35 ачаран 12 ача «Сура» сӑмаха пӗчӗк саспаллипе ҫырнӑ. Хӗрлӗ Чутайри вӑтам шкулӑн IV-мӗш класӗнче вӗренекенсем ку тӗлӗшпе пуринчен те «мала иртнӗ» вара: IV-мӗш «Б» класра вӗренекен ачасенчен (пурӗ 38 ача) «Сура» сӑмаха тӗрӗс ҫырни пач пӗр ӗҫ кӑна пулнӑ. Ыттисем пурте йӑнӑш ҫырнӑ. Чылайӗшӗ хӑйсен йӑнӑшне тӳрлетнӗ, анчах та йӑнӑш ҫырса тӳрлетни, паллах ӗнтӗ, ачасен пӗлӗвӗ тарӑн маррине, хӑнӑху ҫирӗп маррине кӑтартать.

Ҫырнӑ чухне сӑмахсене пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене куҫарма пӗлменнисем те, тата ытти йӑнӑшсем те (пуринчен ытла янӑравлӑ сасӑсен паллисене тата предлогсемпе приставкӑсене тӗрӗс ҫырма пӗлменни) тӗл пулаҫҫӗ.

Ачасен ӗҫӗсенче тулашӗ енчен те ҫитменлӗхсем чылай: хӑшпӗр шкулта ачасем полясем хӑвармасӑр ҫыраҫҫӗ, ҫыру ӗҫӗсем питӗ тирпейсӗр, вараланчӑк; ҫырнине чӗреҫҫӗ, хуратаҫҫӗ, тепӗр хут юсаса ҫыраҫҫӗ.

Вӑтам шкулӑн аслӑ класӗсенче вӗренекен ачасен сочиненийӗсенче вӗсем хӑйсен шухӑшӗсене ҫыхӑнуллӑ йӗркелесе ҫырма пӗлменни палӑрать. Акӑ Бичурино шкулӗнче Х-мӗш класра вӗренекен ачасем вырӑс литератури темипе ҫырнӑ сочиненисем $1^{1}/_{4}$—$1^{1}/_{2}$ страницӑран ытла йышӑнмаҫҫӗ. Икӗ сехет хушшинче вӗсем унтан ытла ҫырма ӗлкӗреймен.

Кӗскен каласан, вырӑс чӗлхипе тата литературӑпа пулса иртнӗ тӗрӗслевлӗ ӗҫсем пирӗн нумай шкулсенче вырӑс чӗлхине вӗрентес ӗҫ халӗ те ҫаплах япӑххине кӑтартаҫҫӗ.

Ӗҫ япӑххин сӑлтавӗсем нумай: программӑри ҫитменлӗхсем те, хӑшпӗр учебниксем вӑхӑтра тухманни те, шкулсене валли методикӑллӑ пособисем ҫителӗклӗ марри те, Наркомпрос органӗсем учительсене кирлӗ вӑхӑтра методикӑллӑ пулӑшу паманни те, учительсенчен хӑшӗ-пӗрисем хӑйсем вырӑс чӗлхине лайӑх пӗлменни те т. ыт. те.

Анчах та ачасем вырӑс чӗлхине япӑх пӗлнин сӑлтавӗсенчен пӗри вӑл—шкулсенче тӑван чӗлхене вӗрентес ӗҫ ҫине ҫителӗксӗр пӑхни пулать.

Тӗрӗслевлӗ ҫыру ӗҫӗсене пӑхса тухнинчен акӑ мӗн палӑрать: чӑвашла ҫырнӑ диктантсем кӑтартнӑ тӑрӑх, IV-мӗш классенче вӗренекен ачасем вӗренӳре ӗлкӗрсе пыни 70—80 процентран иртмест. Сайра шкулта ҫеҫ диктанта кирлӗ пек ҫырнӑ ачасен хисепӗ 90 процент патне ҫывхарать. 90 процентран иртекен шкулсем питӗ сахал. Вӗсем районсенче пӗрре-иккӗ ҫеҫ тӗл пулаҫҫӗ. Хӑш-пӗр районра ун пек шкулсем пачах та ҫук. Ун пек лайӑх шкулсенчен кунта ак ҫаксене палӑртма тивет: Калинински районри Чалӑм-Кӑкшӑм шкулӗ, Шупашкар районӗнчи Шемшер шкулӗ, Советски районри Хурамал шкулӗ.

Хӑшпӗр шкулсенче ачасем вӗренӳре ӗлкӗрсе пыни 50 процентран нумай кайра тӑрать. Сӑмахран, Шупашкар районӗнчи Шӑмӑршӑ шкулӗнче «посредственно» тата «хорошо» илнисен хисепӗ 32 процентран та иртмест. Ку шкулта IV-мӗш класра вӗренекен ачасен ӗҫӗнче вӑтамран кашни ача ӗҫӗнче 14,4 йӑнӑш. Хӑшпӗр ачасен ӗҫӗнче 30—40 йӑнӑш та пур. Акӑ тата Вӑрмар районӗнчи Чулкасси шкулӗнче вӗренекенсенчен пӗри 90 сӑмахра 101 йӑнӑш тунӑ. Пӗтӗм диктанчӗпе те тӗрӗс ҫырнӑ пӗр сӑмах ҫук!

Ҫитменнине, хӑшпӗр шкулсенче ачасем чӑвашла ҫырнӑ чухне вырӑсла ҫырнӑ чухнехинчен те ытларах йӑнӑш тӑваҫҫӗ.

IV-мӗш классенче вӗренекен ачасен чӑвашла ҫыру ӗҫӗнче час тӗл пулакан йӑнӑшсем ҫаксем: сӑмахсенче янӑравлӑ сасӑсене тӗрӗс палӑртса ҫырма пӗлменни, ҫемҫетекен паллӑна (ь) тӗрӗс усӑ курма пӗлменни, й саспаллине кирлӗ мар ҫӗрте лартни (йюхать, пийонер), та, те аффикссемпе тытӑсене ҫырма пӗлменни, глаголсен виҫҫӗмӗш сӑпат аффикссене тӗрӗс ҫырманни, пайӑр ятсене пысӑк саспаллипе ҫырма пӗлменни, сӑмахсене пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене куҫарма пӗлменни, вырӑс чӗлхинчен кӗнӗ сӑмахсене тӗрӗс ҫырма пӗлменни, сӑмахсенче саспаллисем сиктерсе хӑварни.

Ҫак йӑнӑшсенчен нумайӗшӗ ачасем 2-мӗш тата 3-мӗш классенче вӗренмелли материала тӗплӗн ӑнланса илменнинчен килеҫҫӗ. Чӑнах та, акӑ, тӗслӗхрен, саспаллисем сиктерсе хӑварнине илер. Хӑшпӗр шкулсенче ун пек йӑнӑшсене питӗ нумай тӑваҫҫӗ. Калаҫура куллен, кашни сехетре тенӗ пек тӗл пулакан сӑмахсенче те ачасем саспаллисем сиктерсе хӑвараҫҫӗ: «калаҫусем» вырӑнне «клаҫусем» ҫыраҫҫӗ, «ҫӳретпӗр» вырӑнне «ҫӳртпӗр» т. ыт. те.

Программа тӑрӑх сӑмахсене тӗрӗс, саспаллисене сиктерсе хӑвармасӑр ҫырма вӗрентес ӗҫ иккӗмӗш клас материалӗ шутланать. Чӑнах та, вӗреннӗ май кашни класрах ачасемшӗн ҫӗнӗ сӑмахсем хушӑнса пыраҫҫӗ. Вӗсенчен хӑшне-пӗрне ҫырма ҫӑмӑлах мар. Анчах учительсен ачасене ун пек сӑмахсене ҫырнӑ чухне сӑмах сыпӑкӗсем ҫине пайласа, унта мӗнле сасӑсем илтӗннине, вӑл сӑмах мӗнле саспаллисенчен пулса тӑнине ӑнланса илме вӗрентмелле. Сӑмаха анализлеме пӗлсен, ачасем ӑна ҫырнӑ чухне те тӗрӗс ҫырма пултараҫҫӗ

Сӑмах пайӗсене пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене куҫарнӑ чухне ачасем пит пысӑк йӑнӑшсем тӑваҫҫӗ: савӑн-ӑҫлӑ, сисӗнме-ст, иле-тпӗр, республик-ӑра, декабр-ӗн тесе куҫараҫҫӗ. Ку йӑнӑш ачасем сӑмахсене куҫару пайӗсем ҫине пайлама пӗлменнинчен килет. Ҫак ӗҫ каллех пуҫламӗш классенченех пуҫланать. IV-мӗш класра вӗренекен ачасен сӑмахсене куҫару пайӗсем ҫине пайласа ҫырнӑ чухне пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене куҫарма питӗ аван, тӗплӗ пӗлмелле.

Ҫавӑнпа пӗрлех тата ачасем диктант ҫырнӑ чухне сӑмахсене пӗр-пӗринчен уйӑрса ҫырма пӗлмеҫҫӗ: «кун иртни те» ҫырас вырӑнне—«куниртните», «тӑванчӗлхепе» («тӑван чӗлхепе» вырӑнне) ҫыраҫҫӗ. Предложенирен предложение уйӑрса илме пӗлменнипе вӗсем хушшинче пӑнчӑ лартмасӑр хӑварни, ҫӗнӗ предложенисене пӗчӗк саспаллисемпе пуҫласа ҫырни те тӗл пулкалать. Ку йӑнӑш час-часах учительсенчен те килет: вӗсенчен хӑшӗ-пӗрисем диктант текстне вуланӑ чухне, предложенисене пӗтӗмӗшпе калас вырӑнне, кашни сӑмаха уйрӑммӑн, виҫ-тӑват хут, е ытларах та каласа предложенисен пӗтӗмлӗхне ҫухатса яраҫҫӗ.

Тата тепӗр паллӑ йӑнӑш вӑл — ачасем пайӑр ятсене пысӑк саспаллипе пуҫласа ҫырма пӗлменни. Чӑвашла диктант текстӗнче Атӑл сӑмах тӗл пулать. Юханшывсен ячӗсене, хуласен ячӗсене пысӑк саспаллипе пуҫласа ҫырма пӗлесси — тӑван чӗлхе программин пӗрремӗш ҫулӗнчех пуҫланакан ӗҫ. Ҫапах та хӑшпӗр шкулсенчи учительсем ачасене IV-мӗш класа ҫитсен те ку «ӑслӑлӑхпа» ҫителӗклӗ паллаштарайман. «Кунсерен Атӑлта ишетпӗр» предложенире ачасенчен чылайӗшӗ «Атӑл» сӑмаха пӗчӗк саспаллипе пуҫласа ҫыраҫҫӗ. Ун пек шкулсем: Уразметево (Тӑвай районӗ), Вачалкасси (Шупашкар районӗ), Мало-Яниково тата Ново-Ишино (Вӑрмар районӗ), Тоскаево (Елчӗк районӗ).

Кунта эпир ытти йӑнӑшсем ҫинче чарӑнса тӑмастпӑр. Эпир ятарласах ҫӑмӑлтарах правилӑсем ҫинче чарӑнса тӑтӑмӑр. Вӗсем — орфографи тӗлӗшӗнчен сӑмахсене тӗрӗс ҫырмалли правилӑсен никӗсӗсем. Вӗсем чӑваш чӗлхинче те, вырӑс чӗлхинче те пысӑк вырӑн йышӑнса тӑраҫҫӗ. Ҫавӑнпа вӑл правилӑсене тӑван чӗлхере ӑнланаймасан, тӑван чӗлхене вӗреннӗ чухне вӗсемпе усӑ курса сӑмахсене тӗрӗс ҫырма вӗренмесен, вырӑс чӗлхине вӗреннӗ чухне йӑнӑшсем ытларах пуласси курӑнсах тӑрать. Чӑнах та, чӑвашла диктантра вӗренекен ача Атӑл ятне пысӑк саспаллипе пуҫласа ҫырмаллине пӗлмест пулсан, вырӑсла диктантра «река Сура» ҫырас пулсан, ӑҫтан вӑл «Сура» сӑмаха пысӑк саспаллипе пуҫласа ҫыртӑр? Акӑ, маларах асӑннӑ Шӑмӑршӑ шкулнех илер: унта 35 ачаран чӑвашла диктантра Атӑл сӑмаха пӗчӗк саспаллипе пуҫласа ҫыраканнисем 14 ача пулнӑ, вырӑсла диктантра «Сура» сӑмаха пӗчӗк саспаллипе пуҫласа ҫыраканнисем 12 ача.

Чӑвашла, тӑван чӗлхепе, ҫырнӑ чухне сӑмахсене пӗр йӗркерен тепӗр йӗркене мӗнле куҫарса ҫырмаллине пӗлмест пулсан, ӑҫтан-ха эпир вӑл ачана вырӑсла ҫырнӑ чухне сӑмахсене йӗркерен йӗркене куҫарма пӗлмест, тесе ӳпкелеме пултарӑпӑр?

Ачасене вырӑсла вӗрентмелле. Анчах та ачасен пӗлӳне хӑпартасси, чи малтан, тӑван чӗлхене тӗплӗнрех вӗрентнинчен килет. Тӑван чӗлхене вӗрентес ӗҫ япӑх пырать пулсан, вара вырӑс чӗлхине вӗрентес ӗҫе ҫителӗклӗ пусӑма лартасси ҫинчен калаҫма хӗн пулать. Ун пек шкулсенче вырӑс чӗлхипе кӑна мар, ытти предметсемпе те ачасен пӗлӗвӗсем япӑх пулаҫҫӗ.

Пирӗн шутпа, учительсен ачасене тӑван чӗлхене вӗрентес ӗҫ ҫине ытларах ҫаврӑнса пӑхмалла. Тӑван чӗлхене, вырӑс чӗлхине тата ытти предметсене те вӗрентес ӗҫе тӗплӗрех туса пымалла.

А. ТРОФИМОВ.

Европăри тата Африкăри вăрçă

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Тинĕс çинчи вăрçă ытларах та ытларах сарăлса пырать. Юлашки вăхăтра Германин хĕçпăшаллă вăйĕсем Англин суту-илў флотне хирĕç кĕрешеççĕ. Германи авиацийĕпе тинĕс-çар флочĕ Англи коммуникацийĕсене пысăк сиен кўреççĕ. Германин Атлантика океанĕнче кĕрешекен «Шарнгорст» тата «Гнейзенау» линкорсен ĕçĕсене уйрăмах паллă тăваççĕ. Нумаях пулмасть çак карапсем Англипе США хушшинче карапсем çўретес ĕçе пĕр вăхăтлăха чарса лартнă. Мартăн 26-мĕшĕнче, тенĕ Германи командованийĕн сводкинче, Германи самолечĕсем Атлантика океанĕнче тата Çурçĕр тинĕсĕнче Англин суту-илў тумалли суднине путарнă тата сиен кўнĕ. Кăнтăр Англи тĕлĕнче разведкăллă вĕçевсем тунă вăхăтра Германи самолечĕсем хăшпĕр промышленноçлă сооруженисемпе икĕ аэродром çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх. юлашки темиçе кун хушшинче Англи тинĕс-çар флочĕн Çурçĕр тинĕсри çăмăл карапĕсем Германин торпедăллă катерĕсем Англи суднисен караванне хирĕç пуçланă атакăсене сирсе янă. Англи авиацийĕн министерстви пĕлтернĕ тăрăх, мартăн 26-мĕшĕнче Англи авиацийĕ Германин Голланди çыранĕ патĕнчи суднисене хирĕç кĕрешнĕ.

* * *

Албанири фронтсенче пысăк мар çапăçусем пулса иртнĕ, çапăçусене пехота тата артиллери хутшăннă. Итали çарĕн верховнăй командованийĕ Итали самолечĕсем Грецин Превезăри тинĕс бази çине пырса тапăнни çинчен пĕлтерет. Бомбăсем тивнипе пысăк пушарсем тухнă. Çавăн пекех Пирамитьăри (Грецин хĕвеланăç пайĕнче) авиаци бази çине тата Грецин Пелопоннесри тинĕс бази çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Вăтаçĕр тинĕсĕн хĕвелтухăç пайĕнче Германипе Итали авиацийĕ Англи карапĕсем çине пыра-пыра тапăннă. Германи самолечĕсен отрячĕсем, тенĕ Итали сводкинче, Англи суднисене атакăланă, икĕ парохода пысăк сиен кўнĕ.

Юнайтед пресс агентствин Вăтаçĕр тинĕсĕнче Англи карапĕ çинче 22 кун хушши ишсе çўрекен корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, çак вăхăт хушшинче вăл Вăтаçĕр тинĕсĕнче Италин пĕр карапне те курман. Италин темиçе самолечĕ Англи карапĕсем çине пырса тапăннă, анчах та вĕсенчен нумайĕшне персе антарнă. Корреспондент пĕлтернĕ тăрăх, Германи самолечĕсен Англи карапĕсене хирĕçле атакисем ăнăçларах пулнă, анчах вĕсем те пысăк сиенех кўреймен. Юлашки вăхăтра пикировка тăвакан бомбардировщиксем вĕçсе пыман. Ассошиэйтед пресс агентствин Англи çар карапĕ çинчи корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: англичансем каланă тăрăх, Додеканез утравĕсем çинче бензин тата ытти материалсем çителĕксĕр пулнипе юлашки темиçе уйăх хушшинче Вăтаçĕр тинĕсĕн хĕвелтухăç пайĕнчи авиаци атакисем сахалланнă.

* * *

Германипе Италин Сирт пушхирĕн хĕвелтухăç пайĕнчи отрячĕсем мартăн 24-мĕшĕнче ирхине пысăк мар Эль-Агейла (Ливия) пунктне туртса илнĕ, англичансене хĕвелтухăç еннелле хăваласа янă. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх. Англин патруль чаçĕсем çак пунктран малтанах тухса кайнă. Лондонри çар çыннисем хушшинче, тесе пĕлтерет агентство, Эль-Агейлăна противник туртса илнине пысăк вырăна хумаççĕ. (Эль-Агейла—Англин Ливири оборонин чи инçетри посчĕсенчен пĕри, Бенгази патĕнчен 290 километрта вырнаçса тăрать. Унта самолетсене анса лармалли пысăк мар площадка тата пысăк мар радиостанци пур).

Хĕвелтухăç Африкăра, Эритрейăра Англи войскисем Керен районĕнче итальянецсен позицийĕсене хирĕç темиçе атака тунă. Англи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Англи войскисем хула патĕнче çĕнĕ позицисене туртса илчĕ. Итали войскисем контрнаступлени тума пуçланă тата Итали командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, англичансене сухатусем кўнĕ. Итали авиацийĕ артиллери позицийĕсемпе Англи войскисем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Абиссинире Харара районĕнче англичансем малаллах наступлени туса пыраççĕ. Çак районра Итали авиацийĕ англичансен мотомеханизированнăй отрячĕ çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Мартăн 27-мĕш. (ТАСС).

Англи войскисем Керенпа Харара туртса илнĕ

ЛОНДОН, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: çичĕ эрне хушши хупăрласа тăнă хыççăн Керена Англи войскисем туртса илни çинчен паян каçхине Каирта официальнăй йĕркепе пĕлтернĕ. Абиссинире Англи войскисем Харара туртса илнĕ.

Югославири событисем

БЕЛГРАД, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Юлашки кунсенче Югославире пур çĕрте те Цветкович правительствин тулашри политикине хирĕçле протест митингĕсемпе пухăвĕсем пулса иртнĕ. Мартăн 25-мĕшĕнче Белградри мĕнпур вĕренў заведенийĕсенче митингсем пулса иртнĕ, митингсенче протест резолюцийĕсем йышăннă.

Крагуевац хулинчи митингра 10 пин çын, Цетинье хулинче 5 пин çын пулнă.

Çав пухусемпе митингсенчен хăраса ўкнĕ Цветкович правительстви васкавлă мерăсем йышăнма пуçланă. Çарпа полицине хĕçпăшалпа усă курма кăтарту панă.

БЕЛГРАД, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Принц-регент Павел отставкăна тухнă. Король Петр II королевство влаçĕ хăйĕн аллине куçни çинчен пĕлтернĕ. Çĕнĕ правительство туса йĕркеленĕ.

БЕЛГРАД, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Вырăнти журналистсем хушшинче пĕлтернĕ тăрăх, отставкăна тухнă правительствăн чылай членĕсене арестленĕ. Арестленисем хушшинче премьер-министр пулнă Цветкович та пур. Халăх çўрекен хыпарсем тăрăх, принц-регент Павел тухса тарнă.

Король Петр II кăларнă манифест

БЕЛГРАД, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Паян король Петр II халăха чĕнсе çакăн пек манифест кăларнă: «Сербсем, хорватсем, словенсем! Пирĕн халăхшăн йывăр çак вăхăтра эпĕ королевство влаçне хамăн алла илме йышăнтăм. Регент совечĕ отставкăна тухрĕ. Манăн шанчăклă çарпа флот манăн алла куçрĕç, вĕсем манăн приказсене пурнăçа кĕртеççĕ. Эпĕ мĕнпур сербсене, хорватсене тата словенсене трон тавра пĕрлешме чĕнетĕп. Хальхи вăхăтри йывăр обстоятельствăсенче çакă вăл—шалти йĕркелĕхпе тулашри мире сыхласа тăмалли чи лайăх средство пулса тăрать. Эпĕ Душан Симович генерала çĕнĕ правительство туса йĕркелеме хушрăм. Эпĕ мĕнпур гражданăсене тата влаçăн мĕнпур оргăнĕсене корольпе тăван çĕршыв умĕнче хăйсен тивĕçлĕхне пурнăça кĕртсе пыма чĕнетĕп. Петр II».

Антонеску генералăн заявленийĕ

БУДАПЕШТ, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Венгрири хаçатсем («Мадьяршаг», «Мадьярорсаг», «Непсава», «Пешти курир» т. ыт. те) генерал Антонеску çак кунсенче каланă сăмах çинчен панă пĕлтерĕве пичетлеççĕ. Антонеску çав сăмаха легионерсен пăлхавне путарса лартас ĕçе хутшăннă салтаксене наградăланă чух тухса каланă.

Хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх, Антонеску Венгри аллине куçнă районсенчи румынсен пурнăçĕ пирки çапла каланă: çакăн пек положенипе эпир нихăçан та килĕшес çук. Тўрĕсĕрлĕхе пĕтериччен Европăн çак пайĕнче канăçлăх пулас çук.

Паян вырăнти тата ютçĕршывсенчи журналистсем хушшинче çапла пĕлтернĕ: мартăн 26-мĕшĕнче ютçĕршывсенчи тата Румынири хаçатсен представителĕсене йышăннă çĕрте генерал Антонеску çапла каланă: Венăри арбитраж решенийĕ тăрăх Венгри аллине лекнĕ Трансильванири 1.300 пин румын халăхи вăхăтра «чурасен условийĕсенче» пурăнаççĕ. Венгерсем румынсем çине çапла пăхнине кура, тенĕ генерал Антонеску, манăн ирĕксĕрех Римпа Берлинран Венăри решение çĕнĕрен пăхса тухма ыйтмалла пулать. Çапла тумасан Румынире пăлхав пуçланма пултарать, уншăн эпĕ мораллĕ ответ тытма пултараймастăп. Трансильвани пирки ыйтăва татса париччен, Европăн çак пайĕнче канăçлăх пулас çук.

«Будапешти эртешите» бюллетень Антонеску заявленийĕ çинчен калакан пĕлтерĕве: «Румыни государстви руководителĕн тĕлĕнмелле заявленийĕ» текен заголовокпа пичетлесе кăларнă. «Антонеску заявленийĕ Будапештри çынсене питех те тĕлĕнтерсе пăрахрĕ», тесе çырать бюллетень.

Гитлерпа Мацуока хушшинчи калаçу

БЕРЛИН, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Германири информаци бюровĕ çапла пĕлтерет: паян Гитлерпа Япони ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ хушшинче калаçу пулса иртнĕ. Калаçу 2 сехет те 30 минута пынă.

КĔСКЕН

✦ Мартăн 22-мĕшĕнче вĕçленнĕ эрне хушшинче Англин вăрçăри расхочĕсем рекордлă цифрăна çитнĕ—102 миллион та 699 пин фунт стерлинг пулнă, е вăл кашни кун 14 миллион та 671 пин фунт стерлинг расход тунине пĕлтерет.

✦ Февраль уйăхĕнче Бельгири продовольстви контролĕн оргăнĕсем суту-илў правилисене пăснă 8.856 çынна хирĕç суд ĕçĕ пуçласа янă, 1.282 тонна тавара конфискациленĕ.

✦ Италире пир-авăрпа пусма тавраşне сутас ĕçе контроллесе тăмалла тăваççĕ. Фабрикантсемпе суту-илўçĕсем хăйсен аллинчи пур пек таварсем çинчен пĕлтерме тивĕçлĕ.

Таварсене базăсенче тытаççĕ

Нумай тĕрлĕ базăсем пур Канашра, вунпиллĕкрен те иртет вĕсен хисепĕ. Вăл базăсенче ĕçлекенсен хисеплĕ ĕçĕ—таварсене вырăна вăхăтра çитермелле тăвасси пулать. Таварсене вырăна çитерес тĕлĕшпе уйрăмах халĕ хытă тăрăшас пулать. Часах çуна çулĕ пăсăлать, ун чухне вара районсене таварсем турттарма йывăр пулать тата хакла ларать.

Анчах базăсен руководителĕсем çавна шута илесшĕн мар пулас. Хальхи вăхăтра пур базăсенче те тенĕ пекех таварсем планпа палăртнинчен нумайрах выртаççĕ. Сăмахран, Леспродторг базинче 95 пин тенкĕлĕх. Канашторг базинче 458 пин тенкĕлĕх, Коопинсоюз базинче 30 пин тенкĕлĕх, Транстор(п)пит базинче 450 пин тенкĕлĕх т ыт. те. Базăсенче сутăнман таварсем выртаççĕ-и тен? Çук, тĕрĕс мар. Складсенче выртакан таварсем потребительсем ыйтакан япаласем: конфетсем, макарон, çыхса тунă тăхăнмалли япаласем.

Уйрăм районсем тăрăх илсен çакна куратпăр: Шăмăршă, Комсомольски, Куславкка районĕсем Чăвашсоюз базинчен сахăр илсе каймаççĕ. Леспродторг базинче Çĕмĕрлепе Улатăр районĕсен таварĕсем выртаççĕ.

Таварсене вырăна вăхăтра çитерменни касса планне тултарма чăрмантарать. Хальхи вăхăта илсен государство банкĕн Канашри отделенине тўлемелли парăм Леспродторг базин 8[illegible] пин тенкĕ, Чăвашсоюз базин 556 пин тенкĕ, культура таварĕсем салатакан базăн 560 пин тенкĕ шутланать. Ытти базăсен те парăм пур.

Кун пек юрăхсăр йăлана пĕтерес пулать. Таварсене вырăна вăхăтра çитермелле.

Канаш. (Хамăр корр.).

Колхозсем пурçăн хурчĕ ĕрчетеççĕ

ИШЛЕИ. Иртнĕ çулта Мамăшри промартель пурçăн хурчĕ ĕрчетме тытăнчĕ. Малтанхи çулĕнчех, ĕçе лайăх организациленипе, пысăк тупăшлă пурçăн коконĕсем туса илчĕç. Государствăна 3.420 тенкĕлĕх коконсем сутрĕç.

СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ пурçăн тăвас ĕçе малалла ўстерсе пырас тĕлĕшпе палăртнă мероприятисене сўтсе-явнă хыççăн Мамăш ялсоветĕнчи Буденный ячĕпе тăракан тата «Коммунист» колхозсем те юман çулçи çисе ўсекен пурçăн хурчĕсене ĕрчетсе пысăк тупăш илме пулчĕç. Çак икĕ колхозра тата промартельре пурçăн хурчĕсене çуркунне тата июль уйăхĕнче иккĕмĕш хут çитĕнтерсе 12.000 тенкĕлĕх тупăш илмелле.

Пурçăн хурчĕн коконĕсене нумайрах ĕрчетес тесе, Буденный ячĕпе тăракан тата «Коммунист» колхозсем пурçăн хурчĕн çăмартисене (гренăсене) çуркунне çитĕнтерме 1900 грамм июль уйăхĕнче иккĕмĕш хут çитĕнтерме 1200 грамм çырăнса илчĕç.

Çак кунсенче Мамăшри промартель çумĕнче пурçăн хурчĕсем ĕрчетес енĕпе ĕçлекенсене вĕрентсе хатĕрлеме кĕске сроклă курс пулса иртрĕ. Курсран пурçăн хурчĕ ĕрчетес çĕрте бригадирсем пулса ĕçлеме Ишлей районĕнчен 5 çын, Çĕрпў, Октябрьски, Сĕнтĕр районĕсенчен пĕрер çын—пĕтĕмпе 8 çын вĕренсе тухрĕç.

Майăн 25-мĕш тĕлне пурçăн хурчĕсем ўссе çитеççĕ. Пурçăн хурчĕн коконĕсене контрактаци договорĕ тăрăх Мускаври пурçăн хурчĕн заводне сутаççĕ.

С. ГОРЛАНОВ.

Шахматистсен матч-турнирĕ

ЛЕНИНГРАД, мартăн 27-мĕш. (ТАСС). Тăваттăмĕш турта матч-турнирта вăйлă кĕрешў пынă.

Лилиенталь, шурă фигурăсемпе Кереса хирĕç выляса, пуçарăва хăй аллине çавăрса илнĕ. Парти вылянса пĕтмен-ха, анчах та унта Лилиентальăн выляса илме шанчăк пур.

Ростов гроссмейстерĕ Бондаревский хура фигурăсемпе Ботвиннике хирĕç выляса, хăйĕн позицине нумай лайăхлатма пултарнă. Пĕр вăхăтра Ботвинник выляса ярас патнех çитнĕ. Анчах та цейтнотра тĕрĕс мар ходсем туса, Бондаревский выляса илмелли положенине алăран вĕçертнĕ. Çак партине выляса пĕтермен-ха, положени иккĕшин те çăмăл мар.

Юлашкинчен, Болеславский выляма пуçланă. Смысловпа выляса вăл çĕнĕ тактикăпа усă курнă. çакă вăл шурă фигурăсене ирĕкрех выляма май панă. Смыслов пысăк ăсталăхпа вылянă пулсан та, Украина чемпионĕн ĕçсем чылай лайăхрах.

Ыран турнирта канмалли кун.

Ача яслисемпе площадкисем

Чăваш АССР Совнаркомĕ 1941 çулта колхозсенче ачасен яслисемпе площадкисем уçмалли плана çирĕплетнĕ. Вăл план тăрăх пирĕн республикăри яслĕсенче 32.385 тата площадкăсенче 25000 ача пулмалла.

Наркомземăн тата райсовет исполкомĕсен çуракине тухиччен ачасен яслисемпе площадкисене уçмалла. Вĕсене кирлĕ çуртсемпе оборудованисене тупса хатĕрлемелле. Наркомпроспа Наркомздравăн ача-пăча учрежденисене методика енчен ертсе пымалла тата унта ĕçлеме кирлĕ кадрсене тупса памалла. Çавна май Наркомпроспа Наркомздравăн майăн 1-мĕш тĕлне тĕрлĕ курссемпе семинарсем урлă 630 çын вĕрентсе хатĕрлемелле.

Çавăн пекех, Наркомздрав енчен ачасен сывлăхне тĕрĕслесе тăма, Наркомторгпа Чувашпотребсоюза яслĕсемпе площадкăсем валли районсене апат-çимĕç продукчĕсем ярса пама тата вĕсене мĕнле усă курнине контроль туса тăма хушнă.

Учительсен канашлăвĕ

ЕТĔРНЕ. Çак кунсенче Ядринăри 10 шкулти учительсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Канашлу шкулти дисциплинăна çирĕплетесси тата çĕнĕ вĕренў çулне хатĕрленесси çинчен сўтсе-яврĕ.

Пĕрремĕш ыйтупа Ядринăри вăтам шкулти вĕренў пайĕн заведующийĕ М. Архипов юлташ доклад туса пачĕ. Прение тухса каланă юлташсем хăйсен ĕçĕсенчи паха опытсем çинчен каласа пачĕç, шкулти дисциплинăна малалла çирĕплетесси çинчен каларĕç.

Канашлура учительсем лайăх ĕçлекен учительсен — В. Пономарев, Дорожнов, М. Митрофанова юлташсен—ĕçри опычĕсемпе паллашрĕç. Çавăн пекех вĕренўпе воспитани ĕçне кирлĕ пек йĕркелеме тăрăшман учительсене те хытă тишкĕрчĕç. Сăмахран, Ядринăри вăтам шкулти I—III-мĕш классемпе ĕçлекен учительница Т. Николаева юлташ уроксене çителĕксĕр хатĕрленсе пырать, класри дисциплина кирлĕ вырăнта мар, вĕренўре юлса пыракансен йышĕ чакмасть. Çавнашкалах ку шкулти II—IV-мĕш классенче ĕçлекенсем те вĕренўпе воспитани ĕçне кирлĕ вырăна лартайман-ха.

Шкулсенче çĕнĕ вĕренў çулне хатĕрленес ĕçсем çителĕксĕр пулса пыраççĕ. Чылай шкулсем вĕренў çулне хатĕрленме пачах тытăнман.

Н. ЦВЕТКОВ.

Хоккей вăййин юлашки кунĕ

Çитес вырсарникун, мартăн 30-мĕшĕнче, хоккей вăййин тата конькипе чупас сезон пĕтнĕ ятпа, Шупашкарти «Спартак» спорт обществин катокĕ çинче массăллă мероприятисем туса ирттереççĕ. Вăл кун кăнтăрла иртсен пĕр сехетре «Спартак» обществин пĕрремĕш команди çав обществăри çамрăксен командипе хоккейла выляççĕ.

Кăнтăрла 16 сехетре конькипе массăллăн ярăнма тытăнаççĕ. Çавăнпа вара каток çинче хĕллехи сезон вĕçленет.

Г. ИВАНОВ.

Чăвашсен çамрăк художникĕсем—Мускаври выставкăра

Март уйăхĕнче Мускавра РСФСР-ти çамрăк художниксен выставки пулса иртрĕ. Ку выставкăн тĕп задачи—çамрăк художниксем юлашки çулсенче мĕнле творчествăллă ўсĕмсем тунине кăтартасси пулнă.

Выставкăна пурĕ 624 ĕç (живопись, графика, скульптура, декоративлă искусство) тăратнă. Çав шутран 6 ĕç — Чăваш республикинчи çамрăк художниксен ĕçĕсем пулнă: А. Демидовăн—«Çуркунне», «Мезонинлă çурт», Н. Моховăн—«Каç пулни» тата В. Ильинăн—«Кивĕ пĕве», «Çатан карта», «Хĕлле» (акварель).

Выставка комиссийĕ çак картинăсене пурне те ырласа йышăннă, картинăсен авторĕсене выставком значокĕсемпе парнеленĕ.

Л. А.

Виçĕ концерт

Чăвашсен Государство Филармонийĕ мартăн 29-мĕшпе 30-мĕшĕнче тĕпренех улăштарса çĕнетнĕ программăсемпе икĕ концерт туса ирттерет. Концертсенче юрăпа ташă ансамблĕпе симфониллĕ оркестр пĕрле пулаççĕ. Программăра—Глинка, Лядов, Чайковский, Моцарт, Мендельсон, Штраус произведенийĕсем пулаççĕ. Чăваш композиторĕсенчен—Ф. П. Павлов, Геннадий Воробьев, В. П. Воробьев, Егоров, Орлов-Шуçăм произведенийĕсене выляса параççĕ.

Шкул ачисен каникул вăхăтĕнчи кануне культурлăн ирттерме пулăшас майпа мартăн 30-мĕшĕнче кăнтăрла филармони ятарласа ача-пăча утренникĕ организацилет.

Хастарлă работниксене ертсе пырас ĕçе куçарнă

Çĕмĕрлери древкомбинатра юлашки уйăхсенче чылай работниксене ертсе пырас ĕçсене куçарнă. Сăмахран, 3-мĕш номерлĕ цехра кăна тĕрлĕрен ответлă вырăнсенче ĕçлеме 10 çынна яхăн лартнă.

Диспетчер пулса ĕçленĕ Кафтанников юлташа цех технорукне куçарнă. Халĕ вăл тата ответлă вырăнта—вăхăтлăха цех начальникĕнче ĕçлет. Шаблонщик пулнă М. Сидорычев виççĕмĕш уйăх ĕнтĕ машиннăй отделенинче мастерта оператор, И. Ненастин—диспетчерта ĕçлеççĕ.

Рядовой рабочи е уборщица пулса ĕçлекенсенчен хăшне-пĕрне станоксем çинче ĕçлеме куçарнă. Акă, подносчицăра пулнă Н. Вашуркина юлташа нумаях та пулмасть шлифовальнăй станокпа ĕçлеме куçарнă т. ыт. те.

Пысăкрах ĕçе куçарнă юлташсем хăйсен обязанноçĕсене тивĕçлĕн пурнăçа кĕртсе пыраççĕ. Вĕсен хастарлăхĕ пысăк.

СУД

Вăрман ĕçĕнчен пăрăннăшăн

Йĕпреç районĕнчи чылай колхозсем вăрман касса хатĕрлес тата турттарас плана тултарассишĕн пĕтĕм вăйя хурса ĕçлеççĕ. Хăшпĕр колхозсем хăйсене панă заданисене тултарчĕç. Эпеç ялсоветне кĕрекен Калинин ячĕпе тăракан колхоз ĕçлеме пултаракан çынсене пурне те вăрман ĕçне янă. Конюхсене, фермăра ĕçлекенсене вăрманта ĕçлеме пултарайман çынсемпе улăштарнă. Вĕсем колхоз председателĕн заместителĕ Васильев юлташ ертсе пынипе вăрманта пысăк хастарлăхпа ĕçлеççĕ.

Колхоз вăрман турттаракан лашасем валли сĕлĕ, утă т. ыт. апат-çимĕçсене вăрмана вăхăтра кайса леçсе тăрать. Çавăн пекех колхозниксем те апат-çимĕçсем илме яла таврăнмаççĕ, колхоз правленийĕ вăрмана пырса парать. Вăрманта ĕçлекенсем унтах мунча кĕреççĕ. Çакна май колхоз вăрман хатĕрлес плана начар мар тултарса пырать.

Колхозра хăшпĕр колхозниксем вăрман хатĕрлес ĕçрен пăрăнса тăма пăхнă. Çавăн пек Соловьевпа Шакова вăрманта пĕр-икĕ кун ĕçлесенех каялла тарса таврăннă. Çак колхозниксене колхоз правленийĕ суда панă. Халăх сучĕ вĕсене 2-шер çуллăха хупса лартмалла турĕ.

Хăшпĕр колхозсен председателĕсем вăрман хатĕрлес ĕçе хăйсем чăрмантарса пынă. Пысăк Упакассинчи колхоз председателĕ пулнă Максимов колхозниксене нумай вăхăт хушши вăрман хатĕрлес ĕçе явăçтарман. Çакăншăн Максимова судпа айăпланă.

Молотов ячĕпе тăракан колхоз председателĕ В. Андреев та вăрман хатĕрлемелли заданине тултарассишĕн тăрăшман. Вăл вăрманта ĕçлекен лашасене таканлатма уйăрнă укçана ĕçсе янă. Çавăн пекех лашасене çитерме апат-çимĕç, колхозниксем валли продуктсем вăрмана пырса паман пулнă. Халăх сучĕ Андреева, вăрман хатĕрлес ĕçре чăрмантарса пынăшăн, çулталăк çурă хушши тĕрмене хупса усрамалла тунă.

Г. БЫСТРИЧКИН.

* * *

Тутарла-Кăнаш (Çĕрпў р.) ялсоветне кĕрекен Пĕчĕк-Кăнашри А. Андреева вăрман ĕçĕнчен пăрăнса тăнă, вăл темиçе хут хушса та вăрман ĕçне кайса хăйне панă заданине пурнăçламан.

Çĕрпў районĕнчи 1-мĕш участокри халăх сучĕ вăрман ĕçĕнчен пăрăнса тăнăшăн А. Андреевăна пĕр çулталăк хушши хупса усрамалла тунă.

Лекци

Паян, мартăн 29-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче политэкономи çинчен вулакан лекцисен циклне итлекенсем валли «**Распределение прибавочной стоимости между различными группами капиталистов**» темăпа тўлевлĕ лекци пулать. Лектор — **Анисимов** юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать.

ПАРТКАБИНЕТ.

Агроном-химизаторсен семинарĕ

Çак кунсенче агроном-химизаторсен республикăри семинарĕ пулса иртрĕ. Семинар виçĕ куна пычĕ. Агрономсем минераллă тата вырăнти удобренисемпе тĕрĕс усă курасси т. ыт. çинчен теориллĕ докладсем итлерĕç, хăйсен ĕçĕнчи практикăллă опытсем çинчен каласа пачĕç.

Т. Никитин.

ПУЛНИ-ИРТНИСЕМ

Нумай пулмасть, Кувакино районĕнче вăрă ĕçĕпе хăтланса пурăннă шайкăна тытнă. Унта—Ичиксы ялĕнчи тăватă çын тăнă: В. П. Софин, Н. Г. Скачков, В. Г Скачков тата А. Д. Ильин. Вăрăсен ушкăнне ертсе пыраканĕ — В. П. Софин пулнă.

Пĕр каçхине çак çынсем Кладбище ялĕнчи М. Акулин çуртне çĕмĕрсе кĕрсе, хуçине пăшалпа хăратса, 45 сурăх тирĕ илсе тухса кайнă.

Вăрăсене арестлесе суда панă. Çавăн пекех М. Акулина та, тирсем тăвассипе вăрттăн ĕçлесе пурăннăшăн, суд умне тăратмалла тунă.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

ВУЛАКАН ЮЛТАШСЕМ!

1941 ÇУЛШĂН
„ИЛЕМЛĔ ЛИТЕРАТУРĂ“
АЛЬМАНАХА ÇЫРĂНСА ИЛМЕ ВАСКĂР.

Альманахра чăваш писателĕсен чи пысăкрах произведенийĕсем (романсем, повеçсем, поэмăсем, пьесăсем т. ыт. те) пичетленеççĕ.

Хакĕ: çулталăка—12 т., çур çула—6 т. Уйрăм номерĕ—3 т.

Пур почта уйрăмĕсемпе агентствăсенче те çырăнса илме пулать.

ЧАССР тулашĕнче пурăнакансем çырăнна укçана çак адреспа куçараççĕ: гор. Чебоксары, Дом связи, Союзпечать.

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЙ БАЛАНС

Ядринской артели имени Сталина на 1 января 1941 г. системы Чувашшвейпромсоюза (в руб.)

АКТИВ			ПАССИВ		
Наименование статей баланса	Сумма		Наименование статей баланса	Сумма	
	На 1-ое января 1940 г.	На 1-ое января 1941 г.		На 1-ое января 1940 г.	На 1-ое января 1911 г.
I. Средства вне оборота.					
Основные средства	9547	45451	Фонды и резервы	2317[illegible]	53635
Отвлеченные средства	41510	72424			
Расходы за счет спецфонда	1062	208	Долгосрочные кредиты Госбанка	5000	22500
Итого средства вне оборота	52119	119961			
II. Средства в обороте.			Краткосрочные кредиты Госбанка	020200	2700
Предметы, не относимые к основным средствам	4300	53[illegible]5			
Сырье и материалы	48357	955[illegible]3	Кредиты	2[illegible]681	56795
Незавершенное производство	111	6[illegible]6	Прибыли	78687	105479
Готовая продукция и товары	14552	4182			
Товары отгруж. и вып. работы	10128	50[illegible]			
Денежные средства	27177	1497[illegible]			
Итого средства в обороте	104625	121148			
БАЛАНС	156744	241109	БАЛАНС	156744	241109

Счет прибылей и убытков (в руб.)

Расходы и убытки			Доходы от реализации		
Чистая прибыль отч. года	78687	105479	Доходы от реализации	78687	105479
БАЛАНС	78687	05479	БАЛАНС	78687	105479

Председатель правления артели **Абакумов.**
Главн. бухгалтер **Корев.**

Настоящий баланс утвержден балансовой комиссией Чувашшвейпромсоюза 30 января 1941 года.

Пред. балансовой комиссии **Суетнов.**
Секретарь **Потянов.**

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЙ БАЛАНС

Ибресинской артели „Кооплеспром“ системы Чувашдревпромсоюза на 1-I-41 года (в тыс. р.)

АКТИВ	На 1 января 1940 г.	На 1 января 1911 г.	ПАССИВ	На 1 января 1940 г.	На 1 января 1941 г.
Основные средства	361,4	543,5	Фонды и резервы	269,3	439,6
Расходы за счет буд. периодов	13,3	7,9	Долгосрочные кредиты	278,2	204,1
Отвлеченные средства	157,1	139,2			
Итого	531,8	690,6	Краткосрочные ссуды Госбанка	56,2	114,5
Предметы, не относимые к основным средствам	70,8	67,7	Расчеты	359,3	251,4
Сырье, материалы и топливо	127,3	183,8			
Тара и запасные части	48,7	9,7	Прибыль	283,0	400,0
Производство	270,1	202,2			
Готовая продукция и тов.	179,1	169,0			
Денежные средства	1,3	2,7			
Расчеты	16,9	83,9			
Итого оборотного акта	714,2	719,0			
БАЛАНС	1246,0	1409,6	БАЛАНС	1246,0	1409,6

Результаты хозяйственной деятельности (в тыс. руб.)

Расходы и убытки			**Доходы и прибыли**		
Расходы и убытки разные	39,1	89,9	От реализации продукции своего производства	318,4	464,1
Прибыль отчетного года	283,3	400,0	Доходы разные	4,0	25,8
БАЛАНС	822,4	489,9	БАЛАНС	322,4	489,9

Председатель прав. артели **Кудяков.**
Гл. бухгалтер **Россов.**

Настоящий баланс рассмотрен и утвержден балансовой комиссией Чувашдревпромсоюза от 20 февраля 1941 года.

Председатель балансовой комиссии **Андреев.**

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн—0—67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн—2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн—3—23, «Ленин çулĕпе» журналăн—0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2636 Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 191. Ф. Б. 58×84 п. л.